

Ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitustyöryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:24

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar.

Ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitustyöryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:24

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto

Meritullinkatu 10, Helsinki

PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

Yliopistopaino, Helsinki 2004

ISBN 952-442-793-1 (nid.)

ISBN 952-442-794-X (PDF)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:24

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
10.6.2004

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitustyöryhmä Puheenjohtaja: Matti Lahtinen Sihteerit: Raimo Sivonen, Timo Ertola, Lea Juhola, Kaija Miettinen		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 14.4.2003	Dnro 15/043/2003
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitustyöryhmän muistio Promemoria av arbetsgruppen för finansiering av specialundervisningen i yrkesutbildningen			
Julkaisun osat Muistio + liitteet			
Tiivistelmä Erityisopetuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusperusteita muutettaisiin siten, että ne edistäisivät opetusministeriön tammikuussa 2004 hyväksymässä ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Rahoitusperusteisiin tehtäisiin sellaisia muutoksia, jotka toisaalta tukisivat ja edistäisivät erityisopetusta tarvitsevien opiskelijoiden integroitumista ammatillisiin oppilaitoksiin ja toisaalta turvaisivat ammatillisten erityisoppilaitosten roolin vaikeasti vammaisten erityisopetuksen järjestäjinä. Rahoituksen perusteena olevia yksikköhintoja porrastettaisiin siten, että yksikköhinnassa otettaisiin nykyistä paremmin huomioon erityisopiskelijoiden erilaisista palvelutarpeista aiheutuvien opetushallinnon vastuulla olevien toimenpiteiden kustannukset. Käyttöön otettaisiin kolme erilaiseen palvelutarpeeseen perustuvaa porrastusperustetta. Erityisopetuksen opiskelijoiden sijoittamisesta erilaisiin palvelutarveluokkiin laadittaisiin ohjeisto. Porrastuskorotukset laskettaisiin keskimääräisestä yksikköhinnasta. Porrastusperusteiden käyttöä ei sidottaisi koulutuksen järjestämislupaan. Niille koulutuksen järjestäjille, joille on järjestämisluvassa määritelty erityistehtävä huolehtia erityisopetuksesta (erityisoppilaitokset), opiskelijakohtaista hintaa korotettaisiin lisäksi erityistehtävän vaatimien palveluiden ja osaamisen ylläpitämiseksi. Samoja porrastusperusteita käytettäisiin myös valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen rahoituksessa. Valtion ylläpitämien erityisoppilaitosten kanssa käytävissä tulossopimusneuvotteluissa rahoituksen määrittelyssä käytettäisiin lähtökohtaisesti samaa yksikköhintapohjaista laskentatapaa kuin muidenkin järjestäjien erityisoppilaitoksissa. Lisäksi neuvotteluissa määriteltäisiin nykyistä tarkemmin kehittämis- ja palvelukeskustoiminnan sisältö ja tavoitteet sekä eräät muut oppilaitosten tehtävät. Mittaristoa, jonka avulla ammatillisen erityisopetuksen tuloksellisuus voitaisiin ottaa rahoituksessa huomioon, kehitettäisiin muistiossa tarkemmin kuvatulla tavalla. Opiskelijoille annettavia kuljetuspalveluita koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, ettei vammaiselle opiskelijalle tuleva omavastuuosuus saisi ylittää lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain mukaista omavastuuosuutta. Tulkkipalvelujen osalta säilytettäisiin nykykäytäntö, jossa palvelut määräytyvät vammaispalvelulain mukaan. Avustajapalveluita koskevia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että koulutuksen järjestäjän vastuulla olisi nykyistä laajemmin opiskelun edellyttämien avustajapalveluiden järjestäminen ja rahoitus, kun taas vastuu henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta kuuluisi vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain perusteella opiskelijan kotikunnalle. Eri toimijoiden yhteistyötä avustajapalveluiden järjestämisessä tulisi edistää.			
Avainsanat Erityisopetuksena annettava ammatillinen koulutus, erityisoppilaitokset, rahoitus, yksikköhinnat, tuloksellisuusrahoitus, koulumatkatuki, avustajapalvelut, tulkkauspalvelut			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:24		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-793-1 (nid.) 952-442-794-X (PDF)
Kokonaissivumäärä 45 + liitteet	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
10.6.2004

Författare (uppgifter om organet; organets namn, ordförande sekreterare) Arbetsgruppen för finansiering av specialundervisningen i yrkesutbildningen Ordförande: Matti Lahtinen Sekreterare: Raimo Sivonen, Timo Ertola, Lea Juhola Kaija Miettinen		Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
		Datum för tillsättandet av organet 14.4.2003	Dnr 15/043/2003
Publikation (även den finska titeln) Promemoria av arbetsgruppen för finansiering av specialundervisningen i yrkesutbildningen (Ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitustyöryhmän muistio)			
Publikationens delar Promemoria samt bilagor			
Sammandrag Arbetsgruppen föreslår att grunderna för finansieringen av grundläggande yrkesutbildning som ordnas i form av specialundervisning ändras så att de främjar uppnåendet av de mål som ställs i det åtgärdsprogram för yrkesinriktad specialundervisning som undervisningsministeriet godkände i januari 2004. De föreslagna ändringarna i finansieringsgrunderna innebär å ena sidan att man stöder och främjar integrering av studerande som behöver specialundervisning i yrkesläroanstalterna och å andra sidan tryggar specialyrkesläroanstalternas roll som anordnare av specialundervisning för svårt handikappade. Priserna per enhet som läggs till grund för finansieringen graderas så att de i högre grad beaktar kostnaderna för de åtgärder för att tillgodose servicebehov bland studerande i specialundervisning som undervisningsförvaltningen ansvarar för. Meningen är att införa tre graderingsgrunder som grundar sig på olika behov av service. Anvisningar om hur de studerande i specialundervisningen skall placeras i behovsgrupperna måste utarbetas. De graderade förhöjningarna skall räknas på det genomsnittliga priset per enhet. Graderingsgrunderna skall inte bindas till tillståndet att ordna utbildning. För de utbildningsanordnare i vars tillstånd att ordna utbildning finns bestämt en särskild uppgift att sörja för specialundervisning (specialyrkesläroanstalter) höjs priset per studerande dessutom för det service- och kompetensansvar som den särskilda uppgiften kräver. Samma graderingsgrunder skall också användas i finansieringen av undervisning och handledning i tränings- och rehabiliteringssyfte. I resultatavtalsförhandlingarna med de specialläroanstalter som drivs av staten skall i princip samma pris per enhet-baserade beräkningssätt som i andra utbildningsanordnarens specialläroanstalter användas i bestämningen av finansieringen. I förhandlingarna definieras dessutom mer exakt än för närvarande innehållet i och målen för utvecklings- och servicecentrumen samt vissa andra uppgifter för läroanstalterna. De olika mätare med vars hjälp resultaten i den yrkesinriktade specialundervisningen skall kunna beaktas i finansieringen utvecklas på det sätt som beskrivs närmare i promemorian. Bestämmelserna om transporttjänster till studerande ändras enligt förslaget så att den andel de studerande själva står för när det gäller handikappade studerande inte får överstiga ?studerandens betalningsandel enligt lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning. I fråga om stödtjänsterna bibehålls nuvarande praxis där tjänsterna bestäms enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp. Bestämmelserna om biträdestjänster preciseras så att utbildningsanordnaren får ett större ansvar för att ordna och finansiera de stödtjänster som studierna förutsätter, medan ansvaret för avlöning av personliga assistenter enligt handikappservicelagen och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda skall ankomma på den studerandes hemkommun. Samarbete mellan de olika aktörerna bör främjas i anordnandet av biträdestjänster.			
Nyckelord yrkesutbildning i form av specialundervisning, specialyrkesläroanstalter, finansiering, pris per enhet, resultatbaserad finansiering, stöd för skolresor, biträdestjänster, tolkningstjänster			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:24		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-793-1 (nid.) 952-442-794-X (PDF)
Sidoantal 45 + bilagor	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Universitetstrycket		Förlag Undervisningsministeriet	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 14.4.2003 (15/043/2003) työryhmän selvittämään ja kehittämään toisen asteen ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitusta. Työryhmän tehtäväksi annettiin valmistella tarvittavat ehdotukset erityisopetuksen rahoitusperusteiden kehittämisestä ja muuttamisesta siten, että rahoitusjärjestelmä tukee ammatillisen erityisopetuksen järjestämistä ja saatavuutta ottaen huomioon ammatillisten erityisoppilaitosten rooli vaikeasti vammaisten erityisopetuksen järjestäjänä sekä toisaalta tarvittavat toimenpiteet, jotka tukevat ja edistävät erityisopetusta tarvitsevien opiskelijoiden integroitumista ammatillisiin oppilaitoksiin. Työryhmän ehdotukseen tuli sisältyä myös arvio ehdotusten taloudellisista vaikutuksista.

Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon ammatillisen erityisopetuksen strategian suunnitelmat erityisopetuksen kehittämiseksi.

Ehdotusten laatimista varten työryhmän tuli selvittää ja arvioida uudistamistarve ja tehdä tarvittavat ehdotukset ainakin:

- erityisopetuksena annettavan toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen sekä vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen rahoitusperusteiden uudistamisesta;
- ammatillisen erityisopetuksen yksikköhinnan porrastusperusteiden uudistamisesta opiskelijoiden erilaisen palvelutarpeen perusteella;
- valtion ylläpitämien ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitusperusteiden kehittämisestä;
- opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen toiminnallisen ja rahoitusvastuun jakamisesta vaikeimmin vammaisten opiskelumahdollisuuksien tukemisessa tarvittavien eräiden tukipalveluiden osalta;
- siitä, miten erityisopetus voidaan ottaa huomioon tuloksellisuusrahoituksessa sekä
- investointien rahoituksen kehittämistarpeista erityisopetuksen järjestämisen näkökulmasta.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin lainsäädäntöneuvos Matti Lahtinen opetusministeriöstä. Työryhmän jäseniksi kutsuttiin johtava rehtori Artti Antila Kainuun ammattiopistosta (31.12.2003 saakka Kainuun Ammatti-Instituutti), apulaisjohtaja Kaj Broman Optima kuntayhtymästä, erikoistutkija Lea Juhola, erityisasiantuntija Martti Kempainen ja ylijohtaja Heli Kuusi opetushallituksesta, hallitusneuvos Tarja Lehtinen opetusministeriöstä, hallitusneuvos Jouko Narikka sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, rehtori Jouni Onnela Arlainstituutista sekä erityisasiantuntija Päivi Rajala Suomen Kuntaliitosta. Työryhmän työhön osallistui myös 1.9.2003 alkaen laskentapäällikkö Raakel Tiuhonen opetushallituksesta.

Työryhmän sihteerityöstä vastasi pääosin koulutusjohtaja Raimo Sivonen Kainuun ammattiopistosta. Muina sihteereinä toimivat erikoistutkija Timo Ertola, erikoistutkija Lea Juhola ja opetusneuvos Kaija Miettinen Opetushallituksesta.

Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina toimivat opetusneuvos Tarja Riihimäki ja vanhempi hallitussihteeri Kaija Suorsa-Aarnio opetusministeriöstä.

Hankkeen koordinaattorina toimi Kainuun Ammatti-Instituutti (Kainuun ammattiopisto 1.1.2004 alkaen), jolle Opetushallitus myönsi 150 000 euron määrärahan opetusministeriön 12.12.2002, 187/428/2002 toimeksiannon mukaisesti käytettäväksi projektin aikaiseen kehittämisen- ja kokeilutoimintaan sekä työryhmän muihin kuluihin erityisopetuksen rahoitusjärjestelmän kehittämiseksi ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Selvitystyöhön osallistuvat lisäksi seuraavat koulutuksen järjestäjät ja niiden edustajat, jotka samalla toimivat työryhmän asiantuntijoina: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun kuntayhtymästä johtava rehtori Arja-Leena Jokinen, Keski-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymästä kuntayhtymän johtaja Hannu Heikkilä, Savon koulutuskuntayhtymä (31.12.2003 saakka Pohjois-Savon koulutuskuntayhtymä) suunnittelujohtaja Esko Luoma, Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymästä kuntayhtymän johtaja Timo Määttä sekä Hengitysliitto Heli ry rehtori Olavi Uitto.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 31.12.2003 mennessä, mutta opetusministeriö myönsi työryhmälle jatkoaikaa 29.2.2004 saakka. Työryhmä kokoontui työskentelyn aikana 13 kertaa.

Ensimmäisessä kokouksessaan työryhmä asetti keskuudestaan kolme alatyöryhmää 1) Tuloksellisuusosatyöryhmä vetäjänä toimi erikoistutkija Lea Juhola, 2) Toimijayhteistyösosatyöryhmä vetäjänä toimi opetusneuvos Kaija Miettinen ja 3) Rahoitusosatyöryhmä vetäjänä toimi koulutusjohtaja Raimo Sivonen. Huolimatta eri osatyöryhmiin nimetyistä henkilöistä, osatyöryhmien toiminta oli kaikille avointa. Osatyöryhmät ovat kokoontuneet työskentelyn aikana: tuloksellisuusosatyöryhmä 7 kertaa, toimijaosatyöryhmä 6 kertaa sekä rahoitusosatyöryhmä 2 kertaa. Työryhmien kokouksiin on tarvittaessa kutsuttu eri alojen asiantuntijoita.

Työryhmän tekemän ehdotukseen jätti eriävän mielipiteen rehtori Olavi Uitto (liite 5).

Saatuana työnsä valmiiksi, työryhmä luovuttaa ehdotuksensa kunnioittavasti opetusministeriölle.

Helsingissä tiistaina 4. toukokuuta 2004

Matti Lahtinen

Artti Antila

Tarja Lehtinen

Jouko Narikka

Martti Kemppinen

Päivi Rajala

Hanna Heikkilä

Timo Määttä

Tarja Riihimäki

Kaija Miettinen

Raakel Tiihonen

Kaj Broman

Heli Kuusi

Lea Juhola

Jouni Onnela

Arja-Leena Jokinen

Esko Luoma

Olavi Uitto

Kaija Suorsa-Aarmo

Timo Ertola

Raimo Sivonen

Sisältö

1	Johdanto	10
2	Erityisopetus ammattillisessa koulutuksessa	11
2.1	Erityisopetuksen nykytila	11
2.2.1	Lainsäädäntö	11
2.1.2	Erityisopetuksen määrä	14
2.2	Erityisopetuksen kehittämistoimet	15
2.2.1	Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelma	15
2.2.2	Koulutuspoliittisia kannanottoja	16
3	Ammatillisen koulutuksen nykyinen rahoitusjärjestelmä	18
3.1	Yleistä opetustoimen rahoitusjärjestelmästä	18
3.2	Ammatillisen erityisopetuksen rahoitus	19
3.2.1	Valtionosuusrahoitus	19
3.2.2	Avustukset ja muu rahoitus	21
3.3	Valtion ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitusjärjestelmä	21
3.4	Tuloksellisuusrahoitus ammatillisessa peruskoulutuksessa	22
3.4.1	Yleistä tuloksellisuusrahoituksesta	22
3.4.2	Erityisopetuksen huomioon ottaminen tuloksellisuusrahoituksessa	23
4	Vammaispalveluja koskevaa lainsäädäntöä ja eri viranomaisten yhteistyö	25
4.1	Palvelujen järjestäminen sosiaali- ja terveystoimessa sekä opetustoimessa	25
4.2	Kuljetuspalvelut	27
4.3	Tulkkipalvelut	28
4.4	Henkilökohtainen avustaja	28
4.5	Opiskelijahuolto	29
5	Ehdotukset ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi	30
5.1	Ehdotukset ammatillisen erityisopetuksen uusiksi rahoitusperusteiksi	30
5.1.1	Yleistä	30
5.1.2	Uudet erityisopetuksen rahoituksen perusteet	31
5.2	Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen rahoitus	34
5.3	Oppisopimuskoulutus ja ammatillinen lisäkoulutus	34
5.4	Valtion ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitus	34
5.5	Ehdotus erityisopetuksen tuloksellisuuden huomioonottamiseksi	35
5.5.1	Työryhmän ehdotus ammatillisten oppilaitosten erityisopetuksen toiminnan tuloksellisuuden arviointiperusteeksi	35
5.5.2	Työryhmän ehdotus erityisoppilaitosten erityisopetuksen toiminnan tuloksellisuuden arviointiperusteeksi	36

5.6 Opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen toiminnallisen ja rahoitusvastuun jakaminen vammaisten opiskelumahdollisuuksien turvaamisessa	38
5.6.1 Kuljetuspalvelut	38
5.6.2 Tulkkipalvelut	39
5.6.3 Opiskelun edellyttämät avustajapalvelut	39
5.7 Muu palvelu- ja kehittämiskeskustoiminta	40
5.8 Investointien rahoitus	40
5.9 Ehdotuksen kustannusvaikutukset	41
5.9.1 Rahoitusjärjestelmän muutoksen kokonaisvaikutus	41
5.9.2 Kuljetus-, avustaja- ja tulkkaukspalveluja koskevien ehdotusten vaikutukset	42
5.9.3 Muiden ehdotusten kustannusvaikutukset	43
5.10 Uudistetun rahoitusjärjestelmän vaatimat lainsäädännölliset muutokset	44
5.11 Uudistuksen toteutusajataulu	45

LIITTEET

1 Johdanto

Opetusministeriö asetti 5.9.2000 ammatillisen peruskoulutuksen erityisopetuksen strategia-työryhmän, jonka tehtäväksi määriteltiin valmistella ehdotus erityisopetuksen strategiaksi toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Strategiatyöryhmä työskenteli 1.9.2000 - 28.2.2002 välisen ajan ja tuotti muistion "Ehdotus erityisopetuksen strategiaksi toisen asteen ammatilliseen koulutukseen" (Opetusministeriön työryhmien muistioita 6:2002).

Strategiaehdotus lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle ja lausuntoja annettiin kaikkiaan 127. Lausunnoissa työryhmän ehdotuksia pidettiin pääosin oikean suuntaisina. Eniten keskustelua herättivät työryhmän rahoitusta koskevat ehdotukset.

Edellä mainitun muistion pohjalta Opetushallitus esitti opetusministeriölle, että se asettaisi työryhmän selvittämään ja kehittämään toisen asteen ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitusta (OPH 20.12.2002, Dnro 52/041/2002).

Strategiaehdotuksen ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta opetusministeriö vahvisti erityisopetuksen toimenpideohjelman, jossa on linjattu toisen asteen ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen tavoitteita lähivuosille. Toimenpideohjelmalla esitellään tarkemmin luvussa 2.2.1.

2 Erityisopetus ammattillisessa koulutuksessa

2.1 Erityisopetuksen nykytila

2.2.1 Lainsäädäntö

Suomen perustuslain mukaan ihmiset ovat yhdenvertaiset lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslain 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Perustuslain 16 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Toisin kuin perusopetuksessa, yksilöllä ei ole perustuslain mukaan subjektiivista oikeutta muuhun opetukseen.

Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) tuli voimaan 1.2.2004. Lain tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeus-suojaa lain soveltamisalaa kuuluvissa syrjintätilanteissa. Lain 5 §:n mukaan työn teettäjän tai koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa ryhdyttävä kohtuullisiin toimiin vammaisen henkilön työhön tai koulutukseen pääsemiseksi, työssä selviämiseksi ja työuralla etenemiseksi. Lain 6 § kieltää syrjinnän. Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjinnällä tarkoitetaan sekä välitöntä että välillistä syrjintää.

Koulutuksen lainsäädäntö uudistettiin kokonaisuudessaan vuoden 1999 alussa. Koulutusta koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että lainsäädäntö turvaa koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaiset koulutuspalvelut.

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 5 §:n mukaan antaa opiskelijoille ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista. Nuorille järjestettävässä koulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Vammaisille jär-

jestettävän ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on lisäksi yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta

Ammatillinen peruskoulutus on ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta. Vammaisille opiskelijoille voidaan järjestää valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta.

Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen laajuus on vähintään 20 ja enintään 40 opintoviikkoa, erityisten syiden perusteella enintään 80 opintoviikkoa. Koulutuksen tavoitteena on valmentaa ja kuntouttaa ammatilliseen peruskoulutukseen siirtymistä varten. Ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen (139/1991) 8 a §:n mukaan jos opiskelijan ei vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista siirtyä ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen, valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen laajuus on vähintään 40 ja enintään 120 opintoviikkoa. Koulutuksen tavoitteena on tällöin valmentaa ja kuntouttaa työhön ja itsenäiseen elämään.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n mukaan vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyksen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja tarvitsevien opetus annetaan erityisopetuksena. Opetuksessa voidaan poiketa lain tai asetuksen säännöksistä siten kuin opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteissa määrätään. Opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen 8 §:n mukaan suunnitelmasta tulee ilmetä:

- suoritettava tutkinto, opetuksessa noudatettavat opetussuunnitelman tai näyttötutkinnon perusteet ja tutkinnon laajuus sekä opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma,
- millä perusteella opetus annetaan erityisopetuksena,
- mitä opiskelun edellyttämiä erityisiä opetus- ja oppilashuoltopalveluita opetuksessa ja sen yhteydessä annetaan sekä
- mitä muita henkilökohtaisia palveluita ja tukitoimia opiskelija saa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa päätöstä haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen 8 §:n mukaan erityisopetuksessa opetus on mukautettava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa saman pätevyyden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa.

Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n mukaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen.

Opiskelijaksi ei voida ottaa henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävästä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelijaksi ottamisen perusteista on sen lisäksi, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä on säädetty, mitä opetusministeriö asiasta mahdollisesti päättää. Opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa on säädetty opetusministeriön asetuksessa (167/2002). Opiskelijaksi ottamisen perusteita ei sovelleta muun muassa otettaessa opiskelijoita ammatillisiin erityisoppilaitoksiin eikä vammaisille opiskelijoille järjestettävään valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen. Koulutuksen järjestäjä päättää tältä osin opiskelijaksi ottamisen perusteista.

Ammatillisen koulutuksen järjestäminen edellyttää opetusministeriön antamaa koulutuksen järjestämislupaa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan koulutuksen järjestämisluvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset koulutuksen järjestämiseen liittyvistä seikoista. Lain 20 §:n 2 momentin mukaan opetusministeriö voi määrätä, että koulutuksen järjestäjän erityisenä koulutustehtävänä on huolehtia erityisopetuksen järjestämisestä, erityisopetuksen yhteydessä annettavasta valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta sekä opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tultua voimaan 1.1.1999 opetusministeriö määräsi koulutuksen järjestämisluvissa erityisopetuksen erityiseksi koulutustehtäväksi kaikille silloisille ammatillisia erityisoppilaitoksia ylläpitäneille koulutuksen järjestäjille. Näihin järjestämislupiin sisältyy maininta opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä huolehtimisesta.

Opetukseen liittyviä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtäviä ei ole määritelty tarkemmin ammatillista koulutusta koskevissa säännöksissä, määräyksissä tai ohjeissa. Kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävillä on käytännössä tarkoitettu tehtäviä, joilla erityisen koulutustehtävän saanut koulutuksen järjestäjä tarjoaa palveluja ja materiaalia, joiden avulla ammatillisen koulutuksen järjestäjät voivat paremmin toteuttaa erityisopetusta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) ja asetuksessa (812/1998). Lain soveltamisalan piiriin kuuluu näyttötutkintoina suoritettavat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot ja niihin valmistava koulutus sekä muu ammatillinen lisäkoulutus. Laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lakiin sisältyvien viittaussäännösten perusteella useita ammatillisen koulutuksen säännöksiä. Laki ei sisällä viittausta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain erityisopetusta koskeviin säännöksiin. Laissa tarkoitettun koulutuksen opiskelijoilla ei ole näin ollen lakiin perustuvaa oikeutta erityisiin opetus- ja opiskelijahuoltopalveluihin, eikä heille laadita henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa. Opiskelijoille voidaan kuitenkin koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti antaa mainittuja palveluita ja laatia HOJKS. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 22 §:n nojalla ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintoja porrastetaan erityisopetuksessa siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen 10 §:ssä säädetään.

2.1.2 Erityisopetuksen määrä

Ammatillisen erityisopetuksen määrä on kehittynyt seuraavasti:

Taulukko 1. Erityisopiskelijoiden määrä ammatillisissa oppilaitoksissa

(Lähde: Ammatillisen erityisopetuksen toimintaohjelma, taustamuistio OPM 2003)

ERITYISOPISKELIJAT 2000 - 2003 (toteuma, vuosikeskiarvo)								
	Ammatilliset oppilaitokset		Ammatilliset erityisoppilaitokset		Yhteensä		Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat	Erityisopisk. %
	Opisk. keskim.	josta valm. ja kuntoutt.	Opisk. keskim.	josta valm. ja kuntoutt.	Opisk. keskim.	josta valm. ja kuntoutt.		
2000	6258	150	3368	977	9626	1127	116 820	8,2 %
2001	6358	229	3498	1077	9856	1306	121 344	8,1 %
2002	7492	324	3540	1096	11032	1420	126 287	8,7 %
2003	8593	509	3708	1208	12301	1717	129 541	9,5 %

Opetusministeriö on määrännyt erityisopetuksen järjestämisen erityistehtäväksi 8 koulutuksen järjestäjälle, joista yksi on valtio. Valtio ylläpitää viittä erityisoppilaitosta (Alavuden erityisammattikoulu, Arlainstituutti, AURA-instituutti, Kuhankosken erityisammattioppilaitos sekä Perttulan erityisammattikoulu). Hengityslitto HELI ry:n koulutustehtävää hoitaa kaksi oppilaitosta; Kaprakan ammatillinen koulutuskeskus sekä Merikosken ammatillinen koulutuskeskus.

Taulukko 2. Erityistehtävän saaneet koulutuksen järjestäjät ja niiden opiskelijamäärät syyslukukauden 2003 laskentapäivänä.

Koulutuksen järjestäjä	<u>Erityisopiskelijat 2003</u>				Muita opiskelijoita	Kaikki yhteensä	Erityisopiskelijoiden osuus %
	Vaikeasti vammaiset	Muut	Yhteensä	v=valtio			
v=valtio	81	82	89				
Aitoon Emäntäkoulu Oy	2	70	14	86	4	90	95,6
Alavuden erityisammattikoulu, v	7	76	90	173	0	173	100,0
Arlainstituutti, v	15	100	74	189	12	201	94,0
AURA-instituutti, v	9	105	69	183	0	183	100,0
Hengityslitto Heli ry	23	402	688	1113	99	1212	91,8
Invalidiliitto ry	0	299	205	504	15	519	97,1
Invalidisäätiö	74	203	276	553	23	576	96,0
Kiipulasäätiö	1	137	171	309	34	343	90,1
Kuhankosken erityisammattik., v	10	101	41	152	0	152	100,0
Optima samkommun	19	15	63	97	0	97	100,0
Perttulan erityisammattikoulu, v	26	94	62	182	0	182	100,0
S.ja A.Bovalliuksen säätiö	0	13	53	66	0	66	100,0
Yhteensä	186	1615	1806	3607	187	3794	95,1

81 vaikeasti vammaiset, joilla koulunkäyntiavustaja
82 muut vaikeasti vammaiset
89 muut erityisopiskelijat

Suurin erityisopetuksen järjestäjä syksyllä 2003 oli Hengitysliitto Heli ry (erityisoppilaitos), jolla perustutkinnon erityisopiskelijoita oli 1113. Useilla koulutuksen järjestäjillä oli vain muutamia tai jopa vain yksi erityisopiskelija.

Syksyn 2003 laskentapäivänä ammatillista opetusta järjesti 196 koulutuksen järjestäjää, joissa oli yhteensä 131 357 opiskelijaa. Näistä 111 koulutuksen järjestäjällä (yhteensä 121 485 opiskelijaa) oli erityisopiskelijoita yhteensä 10 523. Koulutuksen järjestäjistä 85:llä (yhteensä 9872 opiskelijaa) ei ollut yhtään erityisopiskelijaa.

2.2 Erityisopetuksen kehittämistoimet

2.2.1 Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelma

Opetusministeriö hyväksyi tammikuussa 2004 ammatillisen peruskoulutuksen erityisopetuksen vision ja siihen liittyvä toimenpide-ohjelman.

Toimenpideohjelmassa arvioidaan ammatillisen peruskoulutuksen erityisopiskelijoiden määrän kasvavan vuodesta 2003 vuoteen 2008 mennessä noin 22 %. Ks. Taulukko 3.

Taulukko 3. Ennuste ammatillisen koulutuksen erityisopiskelijoiden määräksi 2003 - 2008. (Lähde: Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelma, taustamuistio. OPM 2003)

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN ERITYISOPISKELIJAT	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Erityisopetuksen opiskelijamäärä	12 300	13 000	13 500	14 000	14 500	15 000
- valtion erityisoppilaitokset	870	880	900	950	1 000	1 000
- muut erityisoppilaitokset	2 800	2 800	2 900	3 000	3 000	3 000
- muut ammatilliset oppilaitokset	8 600	9 300	9 700	10 050	10 500	11 000
Valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus (sis. edell.)	1 700	1 850	2 100	2 200	2 200	2 200

Toimenpideohjelman vision mukaan ammatillisen peruskoulutuksen kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteena on kaikille opiskelijoille sopiva, esteetön ja helposti saavutettava oppimisympäristö. Tavoitteena on, että erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille tarjotaan perusopetuksen jälkeen mahdollisuus koulutukseen ja ammatilliseen kehittymiseen työtä, työtoimintaa, jatko-opintoja ja hyvää elämää varten. Erityisopetuksen tarjonnan ja sisällön tulee vastata opiskelijan, työelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin.

Ammatillinen erityisopetus sekä vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus järjestetään ensisijaisesti ammatillisissa oppilaitoksissa. Tavoitteena on, että tukitoimin ja tarvittaessa opetusta mukauttamalla opiskelija voi osallistua ammatilliseen koulutukseen eri koulutusaloilla. Opetuksessa otetaan huomioon kunkin alan erityisvaatimukset.

Ammatillisten erityisoppilaitosten toiminnan painopisteenä on vastuu vaikeavammaisten koulutuksen järjestämisestä. Niiden tehtävänä on myös huolehtia ammatillisen erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Ammatillisia erityisoppilaitoksia kehitetään edelleen

erityisopetuksen osaamiskeskuksina, jotka tukevat muiden ammatillisten oppilaitosten erityisopetusta tarjoamalla niiden tarvitsemia asiantuntijapalveluita. Erityisoppilaitokset kehittävät erityisopetusta yhdessä ammatillisten oppilaitosten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kanssa.

Toimenpideohjelman toimenpiteet on määritelty vision mukaisesti. Sitä laadittaessa on otettu huomioon myös muu ammatillisen koulutuksen kehittämistyö, kuten työssäoppiminen, näyttöjärjestelmän kehittäminen, opetusmenetelmien monipuolistaminen, tuloksellisuusrahoituksen kehittäminen, laaturahat, keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävät toimet sekä nuorten osallisuushanke. Toimenpideohjelman periaatteena on, että päällekkäistä työtä vältetään ja hyödynnetään meneillään olevien hankkeiden ja projektien tuloksia ja kokemuksia.

Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelmassa on 14 eri kohtaa, joissa määritellään kehittämistavoitteet ja toimenpiteet vastuutahoineen. Vastuutahoina ovat pääsääntöisesti opetusministeriö, Opetushallitus sekä koulutuksen järjestäjät. Toimenpideohjelman tavoitteita ovat:

- 1) koulutuksellisen tasa-arvon lisääminen,
- 2) erityisopiskelijoiden koulutukseen pääsyn turvaaminen,
- 3) ammatillisen erityisopetuksen laajentaminen,
- 4) erityisopetuksen alakohtaisen tarjonnan monipuolistaminen,
- 5) vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen kehittäminen,
- 6) vaikeimmin vammaisten opetuksen turvaaminen,
- 7) erityisopetuksen rahoituksen uudistaminen,
- 8) erityisopetuksen laadun parantaminen,
- 9) oppimisympäristöjen kehittäminen,
- 10) oppimisvaikeuksien tunnistamisen parantaminen,
- 11) opinto-ohjauksen tehostaminen,
- 12) työelämäyhteyksien kehittäminen,
- 13) opettajien koulutuksen laajentaminen ja
- 14) elinikäisen oppimisen tehostaminen.

2.2.2 Koulutuspoliittisia kannanottoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman (24.6.2003) koulutus- ja tiedepoliittisessa osiossa viitataan mm. siihen, että erityistä tukea vaativien lasten mahdollisuutta integroida tavalliseen kouluopetukseen edistetään kaikilla varhaiskasvatuksen ja koulutuksen tasoilla. Valtion erityiskouluja hyödynnetään erityisopetuksen osaamis- ja resurssikeskuksina. Jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle turvataan jatko-opintopaikka.

Valtioneuvosto on 4.12.2003 hyväksynyt koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2003 - 2008 (KESU). Se perustuu hallituksen hallitusohjelmassa asetettuihin koulutus- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin ja hallituksen strategia-asiakirjaan.

KESUn erityisiä painopisteitä ovat koulutusjärjestelmän tehokkuuden parantaminen, lasten ja nuorten tukeminen ja ohjaus sekä aikuisten koulutusmahdollisuuksien parantaminen. Tavoitteeksi asetetaan mm. ammatillisesti eriytyvän koulutuksen tarjoaminen koko nuorisokäluokalle. Nuorten syrjäytymistä ehkäistään vahvistamalla tukiovetusta, erityisopetusta ja

opiskelija- ja oppilashuoltoa, toteuttamalla koulutustakuu ja kehittämällä maahanmuuttajien koulutusta. Hallitusohjelman mukaisesti ikäluokkien pienentyessä vapautuvat voimavarat käytetään koulutuksen vahvistamiseen.

KESUn mukaan ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusjärjestelmää kehitetään tuloksellisuuteen ja kannustavuuteen perustuvana siten, että koulutuksen tuloksellisuus otetaan huomioon käyttökustannusten rahoituksen osana. Tuloksellisuusrahoituksen tulee kannustaa myös erityisopetuksen tarpeessa olevien nuorten koulutukseen.

KESUssa viitataan myös ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelmaan ja edellytetään sen toimeenpanemista. Lähtökohtana on, että kaikilla ammatillisen koulutuksen opiskelijoilla on mahdollisuus työllistävään ammatilliseen koulutukseen. Ammatillista koulutusta kehitetään niin, että erityisopetus on luonnollinen osa yleistä koulutustarjontaa ja käytännön työtä oppilaitoksissa.

Opetusministeriön hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen aluestrategiassa vuoteen 2013 (OPM:n julkaisu 2003:40) ei sinällään oteta kantaa erityisopetuksen järjestämiseen. Olennaisena muutoksena siinä nähdään aluekehitys ja alueiden erilaistuminen. Toisen asteen koulutuksen osalta strategisena linjauksena siinä todetaan mm., että "Toisen asteen koulutuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää kehitetään ottamaan huomioon toimintaympäristöjen alueellisia eroja ja vahvistamaan koulutuksen järjestäjien edellytyksiä hoitaa perustehtäviään maan eri osissa. Lisäksi edistetään toisen asteen koulutuksen järjestäjien valmiuksia tukea niin oppimisvalmiuksiltaan kuin etniseltä ja kulttuurilliselta taustaltaan erilaisten opiskelijoiden opiskelua sekä yhteiskuntaan integroitumista."

3 Ammatillisen koulutuksen nykyinen rahoitusjärjestelmä

3.1 Yleistä opetustoimen rahoitusjärjestelmästä

Ammatillisen koulutuksen rahoitus on osa opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmää, josta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) ja asetuksessa (806/1998). Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä on puolestaan osa laajempaa kuntien valtionosuusjärjestelmää, jonka muita osia ovat sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet, kuntien yleinen valtionosuus, kuntien verotuloihin perustuva valtionosuuksien tase ja kuntien harkinnanvaraiset rahoitusavustukset. Valtionosuusjärjestelmän yleispiirteitä ovat rahoitusperusteiden laskennallisuus ja se, ettei rahoitus ole käyttötarkoitussidonnaisista. Rahoituksen käytöstä ei tehdä selvityksiä eikä tilityksiä. Muihin valtionosuusjärjestelmään osiin verrattuna opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä on poikkeava siinä suhteessa, että rahoitusta voidaan myöntää myös kuntayhtymille ja yksityisille toiminnan järjestäjille.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus määräytyy opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan tulon perusteella. Mainittua tuloa kutsutaan lainsäädännössä valtionosuuden perusteeksi. Kuntayhtymä ja yksityinen koulutuksen järjestäjä saavat rahoituksen valtionosuuden perusteella vastaavan määrän kokonaisuudessaan. Kuntien osalta valtionosuus lasketaan siten, että valtionosuuden perusteesta vähennetään kunnan rahoitusosuus. Kunnan rahoitusosuuden kautta kunnat osallistuvat kuntien, kuntayhtymien, yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden sekä valtion järjestämän koulutuksen kustannuksiin. Kunnan rahoitusosuus opetustoimen kustannuksiin määräytyy asukasta kohden. Asukaskohtainen kunnan rahoitusosuus lasketaan yksikköhintojen perusteella laskettujen valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Kuntien laskennallinen osuus mainituista kokonaiskustannuksista on 43 prosenttia. Käytännössä kuntien rahoitusosuus on 1990-luvun lopulla toteutettujen julkisen talouden säästötoimien johdosta runsaat viisikymmentä prosenttia.

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat määrätään perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammattikorkeakoulujen, tuntiopetuksen taiteen perusopetuksen, kansalaisopistojen ja kirjastojen yksikköhintojen tapaan valtioneuvoston vuosittain vahvistamien keskimääräisten yksikköhintojen perusteella. Keskimääräiset yksikköhintojen pohjana on joka toinen vuosi

koulutusmuodoittain lasketut kaikille koulutuksen järjestäjille aiheutuneet kokonaiskustannukset. Vuosittain keskimääräisiä yksikköhintoja tarkistetaan yleisen kustannustason muutoksen sekä toiminnan laadun ja laajuuden muutosten mukaisesti. Ammatillisessa peruskoulutuksessa yksikköhinnat lasketaan ja määrätään keskimääräisten yksikköhintojen pohjalta koulutuslakohtaisesti. Osa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksessa käytetyistä suoritteista määräytyy suoraan valtion talousarvion määrärahojen perusteella.

Ammatillista lisäkoulutusta varten myönnetään valtion rahoitusta sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain että valtion talousarvion perusteella monin eri tavoin. Rahoituslain mukainen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus määräytyy koulutuksen järjestäjälle valtionrahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistetun opiskelijatyövuosien määrän sekä suoritetta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella sekä ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Lisäkoulutuksen kustannuksia ei oteta huomioon kunnan rahoitusosuutta määrättäessä.

Pääosin työpaikalla järjestettävä koulutus voi perustua 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen (oppisopimus). Oppisopimus voidaan tehdä, jos työnantaja ja 8 §:ssä tarkoitettu koulutuksen järjestäjä ovat asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla sopineet oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuksen sisällöstä ja työnantajalle maksettavasta koulutuskorvauksesta säädetään tarkemmin asetuksella. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta on 80 prosenttia ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Opetusministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat erikseen ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä erikseen muuta ammatillista lisäkoulutusta varten.

Valtion ylläpitämien oppilaitosten rahoitus määräytyy valtion talousarvion mukaan. Rahoituksesta sovitaan tarkemmin Opetushallituksen ja oppilaitoksen kesken tehdyssä tulosopimuksessa. Valtion oppilaitosten toiminnan rahoitusta käsitellään tarkemmin jäljempänä kohdassa 3.3.

3.2 Ammatillisen erityisopetuksen rahoitus

3.2.1 Valtionosuusrahoitus

Rahoituslain 19 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen yksikköhintoja porrastetaan, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, erityisopetuksen ja muiden olennaisesti koulutuksen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden perusteella. Yksikköhintaa korotetaan myös majoitusedun saaneiden opiskelijoiden osalta. Opetusministeriö voi lisäksi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.

Erityisopetuksen perusteella yksikköhintaan tehtävistä korotuksista osa koskee yleisesti ammatillista erityisopetusta, kun taas osa korotuksista koskee vain niitä koulutuksen järjestäjiä, joille on annettu koulutuksen järjestämisluvassa erityinen koulutustehtävä huolehtia erityisopetuksen järjestämisestä, erityisopetuksen yhteydessä annettavasta valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta sekä opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tuki-

tehtävistä. Korotukset eivät välittömästi perustu erilliseen kustannusseurantaan, vaan ne ovat luonteeltaan arvioita erityisopetuksesta aiheutuvista lisäkustannuksista.

Korotukset ovat:

Kaikkia koulutuksen järjestäjiä koskevat korotukset:

- Ammatillisen koulutuksen yleinen erityisopetusporrastus on 50 prosenttia koulutusalan hinnasta.
- Vammaisille opiskelijoille yleisen ammatillisen koulutuksen yhteydessä järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen yksikköhinta on koulutuksen järjestäjäkohtainen yksikköhinta korotettuna 50 prosentilla.
- Erityisopetuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen yksikköhinnan korotus on 50 prosenttia.

Erityisen koulutustehtävän erityisopetuksessa saaneita koulutuksen järjestäjiä koskevat korotukset:

- Ammatillisen erityisoppilaitoksen yksikköhinnan laskentaperusteena (sovelletaan kaikkiin opiskelijoihin) on 2,5 x ammatillisen koulutuksen koulutusalaakohtaisten hintojen perusteella laskettava koulutuksen järjestäjän oma yksikköhinta (sovelletaan myös valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen).
- Perushintaa korotetaan vaikeasti vammaisten opiskelijoiden osalta määrällä, joka on 1,2 x ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta.
- Koulutuksen järjestämisen edellyttäessä henkilökohtaista koulunkäyntiavustajaa (rahoituskäytännössä omaksutun tulkinnan mukaan vaikeimmin kehitysvammaiset ja autistit) lisäkorotus on 3,5 x ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta.
- Majoitusedun saaneiden opiskelijoiden osalta yksikköhinnan korotus on 68 prosenttia ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Lisäkoulutusta koskevat korotukset:

- Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaa korotetaan niiden opiskelijoiden osalta, joille annetaan erityisiä opetus- tai oppilashuoltopalveluita opiskelijan vamman, sairauden tai niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Korotus on 50 prosenttia rahoituslain nojalla vahvistetusta ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Vuonna 2004 opiskelijaa kohti vahvistettu keskimääräinen yksikköhinta on ammatillisessa koulutuksessa 7 406,51 euroa.

3.2.2 Avustukset ja muu rahoitus

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjille voidaan myöntää myös ylimääräistä valtionavustusta sekä valtionavustusta kokeilutoimintaan, erityistehtäviin ja toiminnan käynnistämiseen. Rahoituslain mukaan myönnettävien avustusten lisäksi valtionavustusta voidaan myöntää valtiontalousarvioon erikseen otettujen määrärahojen puitteissa. Valtionavustusta on viime vuosina käytetty myös hyvien tulosten palkittamiseen ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa.

Erityisopetuksen kehittämiseen on myönnetty Opetushallitukselle ja edelleen koulutuksen järjestäjille myönnettäväksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n 2 momentin mukaista avustusta erityisopetuksen kehittämis- ja kokeilutoimintaan useampana vuonna. Rahoitus on mahdollistanut kehittämishankkeita, joita yksikköhintaan perustuvalla rahoituksella ei olisi voitu toteuttaa. Valtionavustusten saaminen riippuu vuosittain käytettävissä olevista määrärahoista, eikä avustusten saaminen ole vuosittain varmaa. Valtion ylläpitämien oppilaitosten osalta kehittämismäärärahasta on sovittu Opetushallituksen ja oppilaitoksen välisissä tulossopimuksissa. Lisäksi erityisen koulutustehtävän saaneet järjestäjät/oppilaitokset ovat voineet saada hankerahoitusta esimerkiksi oppimateriaalien tuottamiseen muiden koulutuksen järjestäjien tapaan. Vuosina 2001-2002 avustuksia on myönnetty noin 300.000 €/vuosi ja vuosina 2003-2004 80.000 €/v

Koulutuksen järjestäjille opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän ja valtion talousarvion perusteella myönnettävän rahoituksen lisäksi opiskelijoiden saamia palveluita järjestetään ja rahoitetaan myös lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) ja vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) perusteella.

Vaikka laissa on asetettu kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävää koskeva erityisvelvoite, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettujen säännösten nojalla koulutuksen järjestäjille ei ole kohdennettu erillisrahoitusta näiden tehtävien toteuttamiseksi. Tästä huolimatta tällaista toimintaa on kuitenkin ollut kohtalaisen runsaasti kaikilla kyseisillä koulutuksen järjestäjillä. Toimintaa on toteutettu koulutustoiminnan ohessa ja toiminta on rahoitettu opiskelijakohtaisella valtionosuusrahoituksella. Koska erityisen järjestämisluvan saaneiden järjestäjien opiskelijakohtainen yksikköhinta on selvästi ammatillisen koulutuksen perusyksikköhintaa korkeampi, lisätehtävien aiheuttamat kustannukset on hyväksytty. Tämä rahoitustapa ei ole kuitenkaan mahdollistanut systemaattista ja markkinoivaa toimintakulttuuria.

3.3 Valtion ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitusjärjestelmä

Valtion ammatillisten erityisoppilaitosten rahoituksen kokonaisuutena muodostaa vuosittain valtion talousarviossa tarkoitukseen varattu määräraha (v.2004 30 130 000 €). Momentin 29.60.21. (*Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot*) selvitysosana mukaan määrärahaa käytetään valtion oppilaitoksissa järjestetyn erityisopetuksen sekä lisäksi Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös valtion oppilaitosten kansainvälistämiseen, oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttöön opetuksessa ja opiskelussa, maahanmuuttajien tukiopeutukseen, valtion erityisopetusta antavien oppilaitosten pal-

velu- ja kehittämiskeskustoimintaan, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin. Oppilaitoskohtaisesta rahoituksesta sovitaan Opetushallituksen ja oppilaitosten kesken tehdyssä tulossopimuksissa.

Vuoden 1994 alusta voimaan tulleella asetuksella valtion erityisoppilaitosten rahoitus kytkettiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmään (asetus (1462/1993) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen (820/1992) muuttamisesta) Asetuksen mukaan valtion ammatilliselle oppilaitokselle ja erityisoppilaitokselle osoitettiin toimintamenoihin, jollei valtion talousarviosta muuta johtunut, määrärahoja siten, että oppilaitoksen kokonaisrahoitus vastaisi samanlaista koulutusta antavan kunnallisen ja yksityisen oppilaitoksen käyttökustannusten rahoituksen perusteena olevaa valtionosuuden laskennallista perustetta. Mainittu säännös kumottiin 1.1.1997 voimaan tulleella asetuksella (1272/1996), jonka jälkeen lainsäädännöllistä kytkentää opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmään ei ole enää ollut.

Määrärahojen mitoituksessa ja jakamisessa oppilaitoksille on kuitenkin pyritty siihen, että valtion erityisoppilaitosten rahoitus pääosin vastaisi muiden erityisoppilaitosten opiskelijakohtaisia yksikköhintoja. Määrärahat eivät kuitenkaan ole kasvaneet opiskelijamäärän lisääntymisen ja vaikeavammaisten opiskelijoiden osuuden edellyttämällä tavalla.

Valtion ammatilliset erityisoppilaitokset käyvät marras-joulukuun vaihteessa tulossopimusneuvottelut Opetushallituksen kanssa seuraavaa varainhoitovuotta varten. Käytäntönä on ollut, että Opetushallitus pyytää syyskuussa oppilaitoksilta kustannusarvion ja ehdotuksen tulostavoitteiksi seuraavalle vuodelle. Tulossopimusneuvotteluihin Opetushallitus tuo oppilaitosten esitysten pohjalta laatimansa suunnitelman oppilaitosten toimintarahoitukseksi valtion talousarviossa ko. vuodelle varatun määrärahan rajoissa.

Opetushallitus pyytää oppilaitoksilta tulossopimusehdotusten mukana myös kustannusarviota tulossopimusta seuraavan vuoden valtion talousarvioesityksen ko. määrärahan valmistelua varten. Opetusministeriössä valmistellaan toiminta- ja taloussuunnitelma ja siihen sisältyvä ministeriön kehusehdotus vuoden loppuun mennessä. Valtioneuvosto päättää valtiontalouden kehyksistä hallinnonaloittain alkuvuodesta, jonka pohjalta ministeriö valmistelee seuraavan vuoden talousarvioesityksensä kevätkauden aikana.

Valtion erityisoppilaitokset ovat päätoimipisteidensä osalta vuokralaisina Senaatti-kiinteistöillä. Koulutuksen järjestäminen vaikeavammaisille muilla paikkakunnilla edellyttää tilojen vuokraamista muiltakin tahoilta. Osa oppilaitoksista sijaitsee myös historiallisesti arvokkaiden rakennuksissa, joiden ylläpito tulee kalliiksi ja niistä ei kaikin osin ole mahdollista tehdä esteettömiä. Muutostyöt tiloissa on oppilaitoksen kustannettava.

3.4 Tuloksellisuusrahoitus ammatillisessa peruskoulutuksessa

3.4.1 Yleistä tuloksellisuusrahoituksesta

Ammatillisen peruskoulutuksen tuloksellisuusrahoitusmallia on kehitetty selvitysmies Kauko Niinikosken tekemän ehdotuksen pohjalta. Tuloksellisuusrahoitus jakautuu kahteen osaan: tulosrahoitukseen ja teemaperusteiseen laatupalkintoon. Tulosrahoitusta on jaettu vuosina 2002 ja 2003, teemaperusteinen laatupalkinto jaettiin vuonna 2003. Tuloksellisuusrahoitus on myönnetty erillisenä valtionavustuksena. Tulosrahoituksen laskentaa varten on määriteltä

erilliset mittarit, joista muodostuu tulorahoitusindeksi, jonka perusteella koulutuksen järjestäjiä palkitaan. Koulutuksen järjestäjät on sijoitettu sarjoihin seuraavasti: monialaiset suuret koulutuksen järjestäjät, keskiuuret ja pienet monialaiset koulutuksen järjestäjät ja yksialaiset koulutuksen järjestäjät. Tulorahoituksen piiriin kuuluu ammatillinen opetus- ja koulutusperusteinen peruskoulutus. Tulorahoituksen ulkopuolelle on jäänyt näyttötutkintoon valmistava koulutus, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, erikoisoppilaitokset ja erityisoppilaitokset. Oppisopimuskoulutus on otettu laskentaan mukaan vuonna 2003.

Tuloksellisuuden kriteerit ovat:

Vaikuttavuutta mittaavat kriteerit

1. Sijoittuminen työelämään
2. Sijoittuminen jatko-opintoihin

Prosessia (tehokkuutta) koskevat kriteerit

1. Keskeyttämisaste
2. Tutkintojen läpäisyaste
3. Järjestämisluvan käyttöaste

Henkilöstöä koskevat kriteerit

1. Opetushenkilöstön muodollinen kelpoisuus
2. Henkilöstön ammatillisen osaamisen uudistaminen

Vuoden 2003 tulorahoitusta kehitettiin siten, että koulutuksen järjestäjän erityisopiskelijoiden lukumäärä huomioitiin vakioivana tekijänä vaikuttavuutta kuvaavissa mittareissa.

Sisäministeriön johdolla tehtävässä kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamistyössä selvitetään mahdollisuuksia siirtää nykyinen tulorahoitus osaksi ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitusta.

3.4.2 Erityisopetuksen huomioon ottaminen tuloksellisuusrahoituksessa

Ammatillisen erityisopetuksen tavoitteet lähtevät erityistä tukea ja palveluja tarvitsevan opiskelijan yksilöllisestä tilanteesta, tarpeista ja hänen tavoitteistaan. Palvelu-, tuki- ja opetusmenetelmälliset järjestelytarpeet kartoitetaan ja määritellään opiskelijan henkilökohtaisesta suunnitelman (HOJKS) laadinta- ja ylläpitoprosessissa yhdessä opiskelijan kanssa. Tuen ja palvelujen toteuttaminen vaatii usein laajaa verkostoyhteistyötä muiden vastuutahojen kanssa.

Päätavoitteena erityisopetuksessakin on tutkintotavoitteisen opiskelun kautta opiskelijan työllistyminen ja oman elämän hallinnan toteutuminen mahdollisimman hyvin.

Tuloksellisuusrahoituksessa erityisen koulutustehtävän erityisopetuksessa saaneiden oppilaitosten (jäljempänä käytetty nimitystä erityisoppilaitos) osalta kehittämisen lähtökohtana on, että erityisoppilaitoksista valmistutaan erilaisin työllistymis- ja kuntoutumistavoittein. Yleinen tavoite on lisätä integraatiota.

Erityisopetuksessa tuloksellisuuden mittaamisen vaikeus liittyy useimmiten tietosuojakysymyksiin, tilastolliseen luotettavuuteen, kuinka arvioidaan opiskelijan lähtötasoa suhteessa tuloksiin ja yleensäkin sitä, onko käytettävissä oleva informaatio vertailukelpoista niin eri-

tyisoppilaitosten välillä kuin kaikkien ammatillisten oppilaitosten kesken.

Seuraavassa on tarkasteltu erityisopetuksen tavoitteita kokonaisvaltaisesti, jotta opiskelijan toimintamahdollisuudet tulevaisuudessa mahdollisimman hyvin turvataan. Tarkastelu sisältää kolme keskeistä prosessia, jotka etenevät koko koulutuksen ajan ja joita viedään eteenpäin HOJKS-prosessissa.

Prosesseja ovat:

1 Kuntoutuminen ja itsenäistyminen

Tavoitteena on, että opiskelija saa sellaiset lähtökohdat, että ammatilliset opinnot, työllistyminen ja itsenäinen elämä mahdollisimman hyvin voisi onnistua. Tavoitteet voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen (raja on kuitenkin liukuva): a) lääkinnällinen kuntoutus, b) toiminnallinen kuntoutus sekä 3) sosiaalinen kuntoutus ja valtaistuminen.

2 Ammattiopinnot

Tavoitteena on, että opiskelijalle luodaan mahdollisuus ammatillisten opintojen suorittamiseen tavoitteellisesti opiskelijan lähtökohdat ja hänen erityistarpeensa huomioiden. Tarpeet tulee huomioida opetussuunnitelmassa ja oppisisällöissä sekä opetusjärjestelyissä ja opetus- ja oppimismenetelmissä.

Opiskelijan ensisijainen tavoite on tutkinnon suorittaminen ja sitä kautta työllistyminen tai jatko-opintoihin siirtyminen.

3 Työllistyminen

Ammatillisten erityisoppilaitosten yhtenä päätavoitteena on opiskelijoiden työllistyminen opintojen jälkeen. Työllistyminen on tällöin ymmärrettävä tavanomaista laaja-alaisemmin ja koskee näin myös mm. opiskelijoita, jotka voivat olla eläkkeensaajia.

Tavoitteena olevat työmuodot voivat olla normaalia avoimilla työmarkkinoilla työllistymistä tai erilaisia tuetun työllistymisen muotoja.

Työ voi olla muodosta riippumatta joko koko- tai osa-aikaista. Kyseessä voi olla joko pääasiallisen taloudellisen toimeentulon hankkiminen tai lisäansiot sosiaaliturvan täydentäjänä. Vaikeimmin vammaisten osalta se voi toisaalta olla pääosin elämän rikastuttamista, normaalin elämänrytmin luomista ja toiminnallisen aktiivisuuden ja terveyden ylläpitämistä, josta palkkiona maksetaan ahkeruus- tai työosuusrahaa. Työllistyminen on tavoitteena riippumaton siitä, onko kyseessä eläkkeen saaja vai ei.

Verotettavan tulon kautta saatava tieto työllistymisestä ei riittävässä määrin kuvaa erityisoppilaitosten opiskelijoiden sijoittumista työelämään. Käytettävissä oleva tietoaaineisto jättää ulkopuolelle sellaiset opiskelijat, jotka työllistyvät kunnan työllistymistuella, työllistyvät työ- ja toimintakeskuksiin ja joilla ei ole verotettavaa tuloa. Yhdistämällä mahdollisia muita tietolähteitä, voitaneen saada laajempi pohja työllistymisen arviointiin.

4 Vammaispalveluja koskevaa lainsäädäntöä ja eri viranomaisten yhteistyö

4.1 Palvelujen järjestäminen sosiaali- ja terveystoimessa sekä opetustoimessa

Erityisopetukseen liittyvää eri viranomaisten toiminnallista ja rahoituksellista vuorovaikutuspintaa on kuvattu liitteessä 1.

Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa avustajapalvelujen ja kuljetuspalvelujen saannin osin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987), vammaispalvelulain ja eräiltä osin opetustoimen rahoittamana. Pääsääntöisesti työ- ja kustannustenjako sosiaali- ja terveystoimen ja opetustoimen välillä toimii kohtalaisen hyvin. Käytännössä on kuitenkin esiintynyt erilaisia ongelmia. Nämä liittyvät erilaisiin tulkintoihin hallinnonalojen välisestä työnjaosta, kuntien rahoitusongelmiin ja opiskelijan kotikunnan ja koulutuksen järjestäjän sekä oppilaitoksen sijaintikunnan työnjakoon palvelujen järjestämisessä ja rahoittamisessa. Vaikeavammaisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen ja opiskella vaikuttaa osaltaan avustajien, tulkkien tai koulumatkakuljetusten saaminen. Joissakin tapauksissa tulkintaerot johtuvat siitä, että vammaisten opiskelijoiden valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta ei aina mielletä osaksi ammatillista koulutusta, jonka tarkoitus on edistää opiskelijan työllistymistä ja edellytyksiä itsenäiseen elämään.

Vammaisten henkilöiden tarvitsemista sosiaalipalveluista on ensisijaisesti säädetty sosiaalihuoltolaissa (710/1982). Sosiaalihuoltolain 17 §:n 2 momentin nojalla kunnan on muiden erikseen mainittujen palvelujen ja tukitoimien ohella huolehdittava kehitysvammaisten erityishuollosta sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. Vammaisille soveltuvia sosiaalihuoltolaissa mainittuja palvelujen muotoja ovat kotipalvelut ja asumispalvelut.

Kehitysvammaisille tarkoitetuista palveluista säädetään omassa erityislaissa, laissa kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977).

Vammaispalvelulain 2 §:ssä vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 3 §:ssä säädetään yleisesti palvelujen ja tukitoimien järjestämistä koskevasta vastuusta. Kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää (tarveperiaate). Lain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan yleiset palvelut soveltuvat myös vammaiselle henkilölle. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa asetuksessa (759/1987), jäljempänä vammaispalveluasetus, määritellään mm. kuljetuksiin, tulkkaukseen, asumiseen ja muihin päivittäisiin toimintoihin liittyvistä tukitoimista. Asetuksen 2 §:n mukaan vammaisen henkilön tarvitsemien palveluiden ja tukitoimien selvittämiseksi on yhdessä hänen ja hänen huoltajansa kanssa tarvittaessa laadittava palvelusuunnitelma (Palvelusuunnitelman tulee tarvittaessa sisältää muitakin toimenpiteitä kuin lakiin on kirjattu).

Vammaispalvelulain 4 §:ssä säädetään lain toissijaisuudesta. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain - käytännössä lähinnä sosiaalihuoltolain - nojalla. Tämän säännöksen estämättä palveluja ja tukitoimia voidaan kuitenkin antaa, jos muun lain nojalla annettavan palvelun tai etuuden saaminen viivästyy.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 5 §:n mukaan koulutuksen yleisten tavoitteiden lisäksi vammaisille järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta.

Lain 20 §:n mukaan vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- ja opiskelijahuolto- ja palveluja tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelman tulee ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen mukaan sisältää mm. suoritettava tutkinto ja opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma sekä mitä opetus- ja opiskelijahuollon palveluja opiskelija saa.

Koululakien uudistamisen yhteydessä lainsäädäntöön otettiin vammaisten opiskelijoiden valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta koskevat säännökset (lain 3 ja 20 §). Ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muutoksella (1139/99) säädettiin vaikeimmin vammaisten valmentavasta koulutuksesta, mm. sen laajuudeksi 120 opintoviikkoa, joka vastaa ammatillisten perustutkintojen laajuutta. Koulutus ei tähtää tutkintoon. Sen tavoitteena on antaa valmiuksia työhön ja itsenäiseen elämään. Opetushallitus vahvisti koulutukselle opetussuunnitelman perusteet vuonna 2000.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n mukaan erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaisille opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

Sen lisäksi, että ammatillisessa peruskoulutuksessa opetus, päivittäinen ateriat ja asuminen koulutuksen järjestäjän osoittamassa asuntolassa on maksutonta, erityisopetuksessa opiskelijalle voidaan antaa maksutta oppikirjat ja muut koulutarvikkeet, majoituksessa olevien tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat, täysihoidon oppilasarjassa tai muussa majoituksessa sekä henkilökohtaiset työvarusteet.

Opetustoimen lainsäädännössä ei vammaiskäsittelyä ole määritelty. Opetusministeriön asettama Erityisopetuksen strategiatyöryhmä määritteli vaikeavammaisen henkilöksi, jolle omatoiminen suoriutuminen vamman tai sairauden takia tuottaa erityisen suuria ja laaja-alaisia vaikeuksia ja joka tästä syystä tarvitsee vuorokauden eri aikoina jatkuvaa tukea ja avustamista arkipäivän toimissaan sekä poikkeuksellisen paljon erityisiä henkilökohtaisia palveluja opiskelussaan.

4.2 Kuljetuspalvelut

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuisuuksia muun lain nojalla (4 §).

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) säädetään opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkaa koskevasta koulumatkatuesta.

Koulumatkatukeen ovat oikeutettuja Suomessa asuvat ja Suomessa päätoimisesti opiskelevat lukio- tai ammatillisen koulutuksen opiskelijat eräin poikkeuksin.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoihin rinnastetaan mm. vammaisille opiskelijoille järjestettyyn valmentavaan ja kuntouttavaan opiskeluun osallistuvat opiskelijat.

Koulumatkatuki myönnetään opiskelijalle, jonka yhdensuuntainen koulumatka on vähintään 10 kilometriä. Koulumatkatukena korvataan 50,45 euroa kuukaudessa ylittävät koulumatkakustannukset lisätynä 7,45 eurolla. Opiskelijan omavastuuosuus on enintään 43 euroa kuukaudessa.

Koulumatkatukijärjestelmä perustuu joukkoliikennevälineiden käyttöön. Tapauksissa, joissa opiskelija ei voi käyttää julkista liikennettä, korvaukset ovat suhteessa kustannuksiin pieniä.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Näillä palveluilla pyritään turvaamaan vammaisen mahdollisuuksia itsenäiseen elämään ja tasavertaiseen asemaan.

Vammaispalveluasetuksen 4 §:n kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssäkäymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen synn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset. Jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin tapahtuvat kuljetukset.

Kunta voi järjestää kuljetukset joko sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla (hoitamalla toiminnan itse, sopimuksen perusteella, kuntainliitossa, hankkimalla) tai korvata asetuksen 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle kohtuulliset kustannukset, jotka ovat aiheutuneet taksilla, invataksilla tai vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta.

Vammaispalveluasetuksen 5 §:n nojalla kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetuspalveluja ei järjestetä henkilölle, joka saa näitä palveluja muun lain nojalla.

Vaikeimmin vammaiset eivät useimmiten voi käyttää julkisia kulkuneuvoja vaikka koulumatka olisi yli 10 km, joten he jäävät ilman koulumatkatukea. Opiskelija, joka ei pysty kulkemaan päivittäisiä koulumatkoja julkisilla kulkuneuvoilla, on oikeutettu käyttämään vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja. Kuljetuspalvelun omavastuuosuus, joka määräytyy julkisten kulkuneuvojen taksan mukaan, jää opiskelijan itsensä maksettavaksi. Tällöin kuljetuspalvelua saavan opiskelijan omavastuuosuus voi muodostua korkeammaksi kuin muilla opiskelijoilla.

Kotikunnan asiantuntemus on tarpeen, kun vaikeimmin vammaisten päivittäisiä kuljetuksia järjestetään ja koordinoidaan. Monesti opiskelijan kuljetus järjestyy esimerkiksi peruskoulun oppilaiden tai päivätoimintakeskusten työntekijöiden kuljetusten yhteydessä.

Vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen kustannukset asiakasta kohti olivat keskiarvona 972 euroa/asiakas. Yhdensuuntaisen matkan kustannukset olivat keskimäärin 18,5 euroa ja kustannukset vaihtelivat 1,85 eurosta 46,1 euroon. Vuonna 2001 sai 2000 henkilöä vammaisten kuljetuspalveluja työn tai opiskelun vuoksi. (STM ja Kuntaliitto: Vammaispalvelut kunnissa 2001)

4.3 Tulkkipalvelut

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, tulkkipalvelut sekä palveluasuminen jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Näillä palveluilla pyritään turvaamaan vammaisen mahdollisuuksia itsenäiseen elämään ja tasavertaiseen asemaan.

Vammaispalveluasetuksen 7 §:ssä säädettyihin tulkkipalveluihin kuuluvat työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettava viittomakielellä tai muilla kommunikaatiota selventävillä menetelmillä tapahtuva tulkkkaus. Tulkkipalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään vaikeasti kuulovammaista, kuulo ja -näkövammaista tai puhevammaista henkilöä.

Asetuksen 9 §:n nojalla tulkkipalveluja on järjestettävä siten, että vaikeasti kuulo- ja näkövammaisella henkilöllä on mahdollisuus saada vähintään 240 ja vaikeasti kuulovammaisella ja puhevammaisella henkilöllä vähintään 120 tulkintatuntia kalenterivuoden aikana. Edellä mainituista rajoista poiketen järjestetään pykälän 2 momentin mukaisesti opiskeluun liittyvänä tulkkipalveluja siinä laajuudessa kuin henkilö välttämättä tarvitsee niitä selviytyäkseen opinnoistaan.

Opetustoimen lainsäädännössä ei säädetä perusopetuslakia lukuun ottamatta tulkkipalveluista. Siinä tapauksessa, että viittomakieli on oppilaitoksen opetuskielenä, tulkkauksen järjestäminen on koulutuksen järjestäjän vastuulla.

4.4 Henkilökohtainen avustaja

Vaikeavammaisen henkilön itsenäistä elämää voidaan tukea henkilökohtaisen avustajan avulla. Kunta voi harkintansa mukaan korvata vammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkakustannukset. Henkilökohtaisen avustajan käytöstä aiheutuvien kustannusten korvaaminen on lähtökohtaisesti kunnan myöntämä harkinnanvarainen etuus. Jos kyse on kuitenkin vammaispalvelulain mukaisesta palveluasumisesta, jota toteutetaan henkilökohtaisen avustajan avulla, myös avustajapalvelu kuuluu erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Palveluasuminen voidaan järjestää omassa kodissa kotipalvelun ja sairaanhoidon sekä henkilökohtaisen avustajan avulla. Palveluasumista järjestetään myös tarkoitusta varten suunnitelluissa palvelutaloissa ja ryhmäkodeissa.

Vammaispalveluasetuksen 16 §:ssä säädetään henkilökohtaisesta avustajasta. Avustajan palkkakustannukset voidaan korvata sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee runsaasti toisen henkilön apua kotona jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa tai kodin ulkopuolella asioiden hoitamisessa, opiskelussa, harrastuksissa, työssä ja yleensä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Eri etuuksien tarkoitus ja yhteensovitus edellyttää usein yksittäistapauksessa tehtävää tulkintaa.

Henkilökohtainen avustaja on työsuhteessa vammaiseen henkilöön. Kustannuksiksi luetaan myös työnantajan maksettaviksi kuuluvat lakisääteiset maksut ja korvaukset sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut. Järjestely edellyttää käytännössä sitä, että vammaisen henkilö pystyy toimimaan työnantajana ja täyttämään työnantajan normaalit velvoitteet. Vammaista henkilöä on tarvittaessa ohjattava ja autettava avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa. Koska järjestelyn tavoitteena on vähentää vammaisen henkilön riippuvuutta, on perusteltua, ettei avustajana normaalisti toimi lähiomainen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n mukaan erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin oppilashuoltopalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaisille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

Lain perustelujen mukaan vammaisten opiskelijoiden henkilökohtaisista palveluista ja tukitoimista, kuten henkilökohtaisesta avustajasta, tulkkipalveluista sekä kuljetus- ja saattajapalveluista säädetään vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja asetuksen nojalla opiskelijasta, joka tarvitsee opiskelun edellyttämää henkilökohtaista koulunkäyntiavustajaa on maksettu korotettua yksikköhintaa. Asetuksen perusteluissa tämä mahdollisuus on rajattu autisteihin ja vaikeimmin kehitysvammaisiin. Säännös on mahdollistanut yksilökohtaisen koulunkäyntiavustajan käytön näissä rajatuissa tapauksissa.

4.5 Opiskelijahuolto

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 a §:n (479/2003) mukaan opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijaterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslaissa (66/1972) ja opiskelijoiden sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittavista palveluista lastensuojelulaissa (683/1983).

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä 2 momentissa tarkoitettuja palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa sekä antaa opiskelijoille tieto näistä eduista ja palveluista. Tarvittaessa opiskelija tulee ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluita.

5 Ehdotukset ammattillisen koulutuksen erityisopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi

5.1 Ehdotukset ammatillisen erityisopetuksen uusiksi rahoitusperusteiksi

5.1.1 Yleistä

Koulutusta ohjataan valtakunnallisesti lainsäädännön, opetussuunnitelman ja tutkintojen perusteiden, koulutuksen järjestämislupien sekä koulutuksen rahoituksen avulla. Normiohjausta täydennetään informaatio-ohjauksella, jossa muun muassa levitetään hyviä käytäntöjä muiden koulutuksen järjestäjien tietoon. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti lakisääteisen koulutuksen arviointijärjestelmän avulla. Koulutuksen ohjauskeinot jättävät paikalliseen harkintaan toiminnan organisoinnin ja useat muut järjestämiseen liittyvät käytännön ratkaisut.

Valtion ja kuntien rahoitukseen perustuvalla taloudellisella ohjauksella on muun ohjauksen rinnalla tärkeä merkitys koulutuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Vaikka lakisääteinen valtionosuusrahoitus perustuu laskennallisiin tekijöihin eikä rahoituksella ole "korvausmerkkiä", voidaan esimerkiksi rahoituksen perusteena olevien yksikköhintojen määrittämisellä ja niiden porrastuksilla katsoa olevan vaikutusta resurssien suuntaamiseen ja toiminnan järjestämiseen paikallisella tasolla.

Erityisryhmien koulutuksessa on koulutuksen perusturvan toteutumisen kannalta tärkeää, että toimintaa ohjaavat säännökset ovat selkeitä ja että niissä määritellään koulutuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä opiskelijoiden oikeudet ja velvollisuudet riittävän täsmällisesti. Rahoitusperusteiden tulee puolestaan olla sellaiset, että ne ottavat riittäväällä tavalla huomioon toiminnan järjestämisestä aiheutuvat keskimääräistä korkeammat kustannukset.

5.1.2 Uudet erityisopetuksen rahoituksen perusteet

Nykyinen erityisopetuksen rahoitusjärjestelmä ei kannusta riittävällä tavalla ammatillisia oppilaitoksia ottamaan erityisiä palveluja vaativia opiskelijoita.

Nykyisessä rahoitusjärjestelmässä osa erityisopetuksen porrastusperusteista on sidottu myös oppilaitoksen järjestämisluvassa annettuun erityistehtävään. Mikäli oppilaitokselle on määritelty erityistehtävä, kaikki opiskelijat ovat porrastuksen piirissä.

Työryhmä ehdottaa, että erityisopetuksen rahoituksen porrastusperusteita muutetaan enemmän erilaisia opiskelun edellyttämiä palvelutarpeita vastaavaksi. Työryhmä ehdottaa, että käyttöön otetaan kolme erilaista palvelutarpeeseen perustuvaa erityisopetuksen porrastusperustetta. Porrastusperustetta ei sidota koulutuksen järjestämislupaan. Erityisopetuksen opiskelijoiden sijoittamisesta eri palvelutarveluokkiin laaditaan ohjeisto.

Niille koulutuksen järjestäjille, joille on järjestämisluvassa määritetty erityistehtävä huolehtia erityisopetuksesta, opiskelijakohtaista hintaa korotetaan kaikille koulutuksen järjestäjille tulevien porrastusten lisäksi erityistehtävän vaatimien palveluiden ja osaamisen ylläpitämiseksi.

Koska erityisopetuksen aiheuttamat lisäkustannukset eivät ole juurikaan riippuvaisia koulutusalan kustannuksista, yksikköhintaan tehtävät porrastukset lasketaan ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä keskihinnasta.

Porrastusperusteiden ehdotetaan olevan seuraavan suuruiset:

Ammatillisen koulutuksen opiskelijakohtaista yksikköhintaa korotetaan:

1) vaikean vamman tai sairauden takia jatkuvaa tukea ja avustamista tarvitsevien sekä opiskelijalle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaan paljon opiskelun edellyttämiä yksilöllisiä erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja saavien opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka saadaan, kun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 16 §:n nojalla säädetty ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan luvulla 4,5;

***Ehdotettava ohje:** vaikean vamman tai sairauden takia jatkuvaa tukea ja avustamista tarvitseva opiskelija*

Opiskelijalla on vaikeita ja laaja-alaisia oppimista ja opiskelua haittaavia diagnostisoituja vaikeuksia, jotka vaativat oppimisympäristöltä runsaasti tavanomaisesta poikkeavia järjestelyjä ja palveluja sekä erittäin yksilöllistä tavoitteenasettelua.

Ko. opiskelijoilla on vaikea oppimista ja opiskelua haittaava vaikeus, joka tuottaa erityisen suuria ja laaja-alaisia vaikeuksia ja joka tästä syystä saa vuorokauden eri aikoina jatkuvaa tukea ja avustamista arkipäivän toimissaan sekä poikkeuksellisen paljon erityisiä henkilökohtaisia opetus- ja opiskelijahuoltopalveluja opiskelussaan.

Opiskelija tarvitsee jatkuvasti avustamista, joten ryhmää kohden on opettajan lisäksi runsaasti avustavaa henkilöstöä. Opiskelu tapahtuu pääsääntöisesti hyvin pienessä ryhmässä ja sen toteuttamisessa tarvitaan erityisjärjestelyjä ja erityistiloja (esim. pesu- ja WC-tilat, nostinlaitteet, terapiatilat) eivätkä opiskelijat kykene yleensä lainkaan itse huolehtimaan omista perustarpeistaan.

Opiskelija tarvitsee lisäksi runsaasti opiskelijahuollon tukea, henkilökohtaista opinto-ohjausta ja käyttää muiden hallinalojen palveluja. Oppilaitos tekee moniammatillista yhteistyötä opis-

kelijan palveluverkostoon kuuluvien hallinalojen edustajien kanssa. Määrittely pohjautuu viimekädessä oppilaitoksen opiskelijalle kustantamaan palvelun laajuuteen.

Tähän ryhmään kuuluvat opiskelijat ovat yleensä vaikeasti liikuntavammaisia, vaikeimmin kehitysvammaisia, vaikeasti autistisia tai, vaikeasti monivammaisia tai heillä on vaikea Aspergerin oireyhtymä taikka muu erittäin vaikea oppimista haittaava vaikeus.

2) vamman, sairauden tai muuhun niihin rinnastettavien syiden takia jatkuvaa tukea tai avustamista tarvitsevien ja opiskelijalle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaan opiskelun edellyttämiä erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja saavien opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka saadaan, kun edellä mainittu ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan luvulla 1,5; sekä

Ehdotettava ohje: vamman, sairauden tai muuhun siihen rinnastettavan syyn takia jatkuvaa tukea tai avustamista tarvitseva opiskelija

Opiskelijalla on keskimääräistä enemmän tai laaja-alaisia oppimista ja opiskelua haittaavia diagnostisoituja vaikeuksia tai vakavasti haittaava vaikeus

Keskimääräistä enemmän oppimista ja opiskelua haittaavalla vaikeudella tarkoitetaan diagnostisoitua vammaa, sairautta tai muuta syytä, jonka vuoksi opiskelija tarvitsee opiskelussaan jatkuvaa tukea ja avustamista sekä paljon henkilökohtaisia palveluja. Opintojen tavoitteita on joko selkeästi yksilöllistettävä tai mukautettava, opetustilanteissa on järjestettävä runsaasti yksilöllistä ohjausta, tarvitaan erityisiä opiskelumateriaaleja tai välineitä (esim. luku-tv, pistenäyttö ja/ tai puhesyntetisaattori tms.) tai opiskelun sujumiseksi tarvitaan yksilökohtaista avustamista tai muuta yksilöllistä palvelua.

Opiskelu järjestetään yleensä avustajien tai ohjaajien tuella pienessä ryhmässä tai tavallisessa ryhmässä samanaikaisopetuksena ja lisäksi avustajien tai ohjaajan tuella. Opiskelija tarvitsee lisäksi runsaasti opiskelijahuollon tukea, henkilökohtaista opinto-ohjausta ja käyttää muiden hallinalojen palveluja. Oppilaitos tekee moniammatillista yhteistyötä opiskelijan palveluverkostoon kuuluvien hallinalojen edustajien kanssa. Määrittely pohjautuu viimekädessä oppilaitoksen opiskelijalle kustantamaan palvelun laajuuteen.

Tähän ryhmään luetaan esimerkiksi kehitysvammaiset, joiden opintojen tavoitteita on mukautettava ja jotka tarvitsevat yksilöllistä ohjausta (keskiasteisesti kehitysvammaiset ja osa lievästi kehitysvammaisista). Lisäksi ryhmään kuuluisivat monivammaiset, cp-vammaiset, Aspergerdiagnosoidut tai muut jotka tarvitsevat runsaasti avustajan palveluja (esim. syöminen, liikkuminen, hygienia, oppimistilanteet...). Ryhmään voidaan katsoa kuuluvan myös sokeat ja vaikeasti heikkonäköiset, jotka tarvitsevat lukemiseen ja kirjoittamiseen voimakkaita apuvälineitä ja myöskin opiskelijat, joilla on vaikeita psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia ja jotka tarvitsevat poikkeuksellisen runsaasti opiskelijahuolto-, terapia- tai vastaavia palveluja.

3) muiden kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen erityisopetuksen opiskelijoiden, jotka saavat henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaan erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja, osalta euromäärällä, joka saadaan, kun edellä mainittu ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan luvulla 0,6.

Ehdotettava ohje: muut erityisopetusta saavat opiskelijat

Opiskelijalla on pedagogisesti, lääketieteellisesti tai muutoin määritelty oppimista ja opiskelua haittaava vaikeus tai useita lieviä vaikeuksia

Opiskelijalla on oppimista ja opiskelua haittaava erityisvaikeus tai lieviä yleisiä vaikeuksia.

Opiskelu onnistuu erityisopetuksen yleisen tuen ja opetusryhmäjärjestelyjen avulla tavallisessa

opiskelijaryhmässä tai pienessä ryhmässä. Erityisopetuksen yleiseen tukeen kuuluvat laaja-alaisen erityisopettajien palvelut, yleiset opiskelijahuollon ja opinto-ohjaajien palvelut, yhteiset opetusavustajat ja -ohjaajat, oppimistudiot ja -klinikat, työpajat sekä tehokas ohjaus sosiaalitoimen ja/tai terveydenhuollon tukipalvelujen piiriin ja niiden kanssa tehtävä yhteistyö tai muu oppilaitoksen järjestämä erityisopetuksen tuki. Opintojen tavoitteita, mukautetaan vain vähän, jollakin osin tai ei lainkaan. Tavoitteisiin pyritään eriyttävin opetusmenetelmin.

Opiskelijalla on esimerkiksi opintoja selkeästi häiritsevä lukivaikeus, matematiikan erityisvaikeus, hyvin heikot oppimistaidot, hyvin heikko luku- tai kirjoitustaito, habmotushäiriö, dysfasia, tarkkaavuuden erityishäiriöt esim. ADHD -oireyhtymä, sosiaalinen sopeutumattomuus, mielen-terveydenongelma, lievä autismi- tai Aspergerin oireyhtymä, opiskelua häiritsevä päihteiden käyttö, lievä kehityshäiriö/ älyllisen tason heikkous, näkövamma, kuulovamma, cp-vamma tai muu oppimista ja opiskelua häiritsevä vaikeus. Myös fyysiset sairaudet (astma, diabetes, epilepsia), joiden huono hoitotasapaino tai muut sairauteen liittyvät tekijät vaikeuttavat selkeästi ja pitkäaikaisesti opiskelijan oppimista.

Määrittely pohjautuu viimekädessä oppilaitoksen opiskelijalle kustantamaan palvelun laajuuteen.

Jos koulutuksen järjestäjän erityisenä koulutustehtävänä on huolehtia erityisopetuksen järjestämisestä, korotus yksikköhintaan lasketaan siten, että keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan 1 kohdassa tarkoitetun opiskelijan osalta luvulla 5,4, kohdassa 2 tarkoitetun opiskelijan osalta luvulla 2,4 ja kohdassa 3 tarkoitetun opiskelijan osalta luvulla 1,5.

Työryhmä ehdottaa, että opetusministeriö antaa yksikköhinnan porrastusperusteisiin liittyviä ohjeita.

Ehdotettuja erityisoppilaitosten yksikköhintoja (kertoimia) tarkistetaan tarvittaessa, kun saadaan tietoon vuoden 2003 kustannukset.

Ehdotettavat porrastukset koskevat kaikkia ammatillisia koulutuksen järjestäjiä ja erityisen koulutustehtävän erityisopetuksessa saaneita koulutuksen järjestäjiä. Erityisopetusta saava opiskelija sijoitetaan johonkin edellä todetuista ryhmistä sen mukaan, mikä on erityisopetuksen järjestämisen syy ja mitä erityisiä opetus- ja oppilashuoltopalveluja opiskelija erityisopetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman eli HOJKS:in mukaan opetuksen järjestäjän kustantamana saa.

Tukiopetusta annetaan niille opiskelijoille, joilla on lieviä tai tilapäisiä oppimiseen ja opiskeluun liittyviä vaikeuksia. Tukiopetuksen järjestäminen ei oikeuta edellä todettuihin yksikköhinnan korotuksiin.

Suomen Kuntaliiton edustaja katsoo, että esitetyt porrastuskorotusmuutokset voidaan toteuttaa edellyttäen, että muutoksilla uudelleen kohdistettava rahoituksen määrä ja kohdistuminen koulutuksen järjestäjiin ei vaikeuta yksittäisten koulutuksen järjestäjien lakisääteisten tehtävien hoitamista. Tältä osin ei työryhmällä ole ollut käytettävissä riittäviä laskelmia.

5.2 Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen rahoitus

Valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta voi antaa sellainen koulutuksen järjestäjä, jolla on erityinen tehtävä huolehtia erityisopetuksen järjestämisestä tai jolle on koulutuksen järjestämisluvassa annettu oikeus valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen järjestämiseen.

Työryhmä ehdottaa, että valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ja ohjauksessa opiskelijakohtainen yksikköhinta määräytyy siten, että asianomaisen koulutuksen järjestäjän koulutusaloittaista keskihintaa korotetaan kappaleessa 5.1.2 ehdotetulla tavalla opiskelijan vammaan ja palvelutarpeen mukaisesti.

Rahoitusta laskettaessa valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ja ohjauksessa olevat opiskelijat sijoitetaan laskennallisesti eri koulutusaloille samassa suhteessa kuin asianomaisella koulutuksen järjestäjällä on perustutkintoon johtavassa tai valmentavassa koulutuksessa opiskelijoita eri koulutusaloilla.

5.3 Oppisopimuskoulutus ja ammatillinen lisäkoulutus

Myös oppisopimuskoulutuksessa ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa opetus voidaan antaa erityisopetuksena.

Työryhmä ehdottaa, että ammatillisen lisäkoulutuksen sekä oppisopimuskoulutuksen erityisopiskelijan yksikköhintaa korotetaan euromäärällä, joka saadaan kertomalla keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,6. Mikäli erityisopetuksen opetuksen järjestämisestä aiheutuu korkeampia lisäkustannuksia kuin mitä edellä todettu yksikköhinnan korotus laskennallisesti kattaa, voi koulutuksen järjestäjä hakea opetusministeriöltä yksikköhintaan harkinnanvaraista korotusta tai lisäkoulutuksessa rahoituksen määrään vaikuttavien suoritteiden lisäämistä erityisopetuksen järjestämisen takia.

5.4 Valtion ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitus

Uuden erityisopetuksen strategian mukaan erityisoppilaitosten tehtävä on saavutettavan ja esteettömän oppimisympäristön luominen, vaikeimmin vammaisten koulutuksen järjestäminen ja kehittäminen- ja palvelukeskustoiminta.

Valtion oppilaitosten edellä luetellut tavoitteet muodostavat suuren haasteen. Näiden oppilaitosten opiskelijat tarvitsevat runsaasti erityisjärjestelyjä opiskelussaan ja oppimisympäristössään. Vaikeasti heikkonäköisille ja sokeille mm. oppimateriaalien ja yleistyneiden verkkooppimisympäristöjen saavutettavuus ja esteettömyys on erityisen suuri haaste. Sama koskee kuuroja ja kuulovammaisia sekä kehitysvammaisia opiskelijoita, joilla oppimisen vaikeudet ovat suuret. Valtion ammatilliset erityisoppilaitokset ovat erityisesti panostaneet myös vaikeimmin vammaisten koulutuksen kehittämiseen ja koulutuksen saavutettavuuden parantamiseen.

Työryhmä esittää, että tulossopimusneuvotteluissa rahoituksen määrittelyssä käytetään läh-

tökohtaisesti samaa yksikköhintapohjaista laskentatapa kuin muidenkin järjestäjien erityisoppilaitoksissa. Tulossopimusneuvotteluissa määritellään erikseen kehittämis- ja palvelukeskuksena toimiminen.

Valtion talousarviossa tulisi varautua vähintään esitetyn yksikköhintapohjaisen järjestelmän mukaiseen rahoituskehykseen. Lisäksi rahoituskehyksessä tulisi huomioida ammatillinen lisäkoulutus sekä kehittämishankkeiden rahoitus.

Vuokratason määräytymisessä tulisi huomioida alueellinen vuokrataso ja riittävä rahoitus tilojen muutostöihin.

5.5 Ehdotus erityisopetuksen tuloksellisuuden huomioinnoksi

5.5.1 Työryhmän ehdotus ammatillisten oppilaitosten erityisopetuksen toiminnan tuloksellisuuden arviointiperusteeksi

Työryhmä on arvioinut mittaria, joka erillisenä mittarina kuvaisi erityisopiskelijoiden suhteellista osuutta osana koulutuksen järjestäjän tuloksellisuutta. Tehdyssä koelaskelmassa erityisopiskelijoiden määrä on laskettu erilaisina suhteellisina arvoina tilastokeskuksen ammatillisista koulutustilastoista saataviin tietoihin perustuen (yhden laskentapäivän tieto). Mahdollista olisi myös laskea useamman lukuvuoden keskiarvo, jolloin yksittäisten vuosien vaihtelu olisi pienempi. Erityisoppilaitokset eivät sisälly tähän mittariin.

Työryhmä katsoo, ettei erityisopiskelijamittarilla pystytä osoittamaan, kuinka tuloksellista toiminta erityisopiskelijoiden kanssa on ollut. Mittari kuvaa vain erityisopiskelijoiden määrää. Nykyisessä ammatillisia oppilaitoksia koskevassa tulosrahoitusmallissa on erityisopiskelijoiden lukumäärä otettu vakioivaksi tekijäksi sekä työllistymis- että jatko-opiskelumittaris- sa.

Työryhmä esittää, että ammatillisissa oppilaitoksissa ei tehdä muutosta nykyiseen tulosrahoitusmalliin erityisopetuksen osalta. Työryhmä katsoo, että tässä muistiossa esitettävä ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän muutosehdotus kannustaisi oppilaitoksia järjestämään erityisopetusta.

Työryhmä katsoo, että erityisopetuksen osuutta tuloksellisuuden arvioinnissa tulee jatkossa kehittää.

Kuntaliiton kannan mukaisesti valtionosuusjärjestelmän peruseriaatteena tulee säilyä, että laissa määriteltyihin tehtäviin myönnetään valtionosuus laskennallisesti ja yhdenvertaisesti ottaen huomioon järjestämisolosuhteet, kustannuserot koulutusalojen välillä sekä muut erityiset syyt. Tuloksellisuusrahoitus tulee kuntaliiton edustajan mukaan säilyttää erillisenä valtionavustuksena.

Kuntaliiton edustaja katsoo lisäksi, että työryhmässä esillä olleet yleiset tuloksellisuusrahoitusmittarit eivät mittaa ja osoita yksittäisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän toiminnan tuloksellisuutta ja ne eivät myöskään täytä valtionosuuden määräytymisperusteille asetettavia vaatimuksia.

5.5.2 Työryhmän ehdotus erityisoppilaitosten erityisopetuksen toiminnan tuloksellisuuden arviointiperusteeksi

Ammatilliset erityisoppilaitokset tarjoavat koulutusta eri opiskelijaryhmille. Koska erityisoppilaitosten lähtötilanne, käytännössä opiskelijoiden erilaiset oppimisedellytykset, vaihtelevat suuresti, niin erilaisesta käytettävissä olevasta tilastoaineistosta (Tilastokeskuksen aineistot, OPH:n kyselyt) huolimatta luotettava tuloksellisuusvertailu on vaikeaa. Lisäksi osalla koulutuksen järjestäjistä opiskelijamäärien pienuus ei mahdollista tilastollisesti luotettavaa vertailua.

Työryhmä on selvittänyt nykyisten ammatillisten oppilaitosten tuloksellisuusmittareiden käyttömahdollisuuksia myös ammatillisten erityisoppilaitosten tuloksellisuuspalkkioiden määräytymisperusteina. Selvitysten ja koelaskelmien perusteella työryhmä on todennut, että käytössä olevat mittarit eivät riittävästi ota huomioon erityisen koulutustehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien toiminnan tuloksellisuutta ja arvioinnille asetettuja tavoitteita. Erityisoppilaitosten opiskelijat poikkeavat opetuksen ja oppilashuoltopalvelujen osalta oleellisesti muiden ammatillisten oppilaitosten erityisoppilaista. Erityisoppilaitokset poikkeavat myös toisistaan opiskelijoiden oppimisedellytysten ja palvelutarpeen mukaan. Tällöin niiden keskinäisenkin vertailu on vaikeaa.

Tehdyissä koelaskelmissa viisi erityisoppilaitoksista jäi laskelman ulkopuolelle pienen tutkintomäärän takia. Mukaan tulleet kuusi erityisoppilaitosta sijoittuivat vaihtelevasti eri mittareissa. Työryhmä totesi, että tuloksellisuusrahoitus osana yksikköhintarahoitusta edellyttää yhden, tilastollisesti luotettavan mittaustavan. Tämä kuitenkin sulkee pois pienet koulutuksen järjestäjät. Vaihtoehdoksi jää kehittää sellainen tuloksellisuusmittaristo, joka palvelee erityisoppilaitosten ja ammatillisen erityisopetuksen kehittämistä. Sen lähtökohtana on ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusmittaristo täydennettynä. Työryhmä on kartoittanut nykyisen mittariston soveltuvuuden ja kattavuuden erityisoppilaitosten näkökulmasta. Ammatillisen erityisopetuksen tuloksellisuusmittariston kehittäminen tulisi toteuttaa erillisprojektina.

Työryhmässä nähtiin opiskelijoiden kuntoutuminen yhtenä ammatillisen erityisopetuksen tärkeänä tavoitteena, jonka tuloksellisuutta tulisi myös arvioida. Työryhmä katsoo kuitenkin, että kuntoutuminen on laadullinen mittari ja se tulisi liittää osaksi laatupalkintoa.

Työryhmä esittää, että tuloksellisuuden arvioinnissa erityisoppilaitosten osalta tulee mittareiden käyttöä arvioida oheisella tavalla:

Mittari: Ammatilliset opinnot

Jatko-opintomittari

Jatko-opiskelumittarissa tulisi huomioida valmistuneiden sijoittuminen myös muuhun kuin korkea-asteen koulutukseen esim. jatko-, lisä- tai täydennyskoulutukseen tai toiseen ammatilliseen perustutkintoon johtavaan/valmistavaan koulutukseen. Tilastokeskuksen henkilö pohjaisista rekistereistä saadaan tiedot ainoastaan ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen osalta.

Jatko-opiskelumittarin osalta jää selvitettäväksi, kuinka tulos otetaan huomioon sellaisen opiskelijan osalta, joka on aloittanut tutkintoon johtavassa valmentavassa koulutuksessa, mutta siirtyy suorittamaan tutkinnon (sellaiset erikoistumisopinnot, joita ei ole mahdollisuus suorittaa siinä oppilaitoksessa, missä aloittanut) johonkin muuhun oppilaitokseen. Valmen-

tavassa ja kuntouttavassa koulutuksessa olevat opiskelijat eivät näy Tilastokeskuksen aineistossa. Jatko-opiskelumittari ei myöskään ota huomioon tilannetta, jos opiskelija lähtee suorittamaan saman asteen toista tutkintoa.

Mittaria laskettaessa mukana olevaa opiskelijajoukkoa tulisi laajentaa. Mukana olisivat sekä suoritettut (tutkintotavoitteinen ja mukautettu ohjelma) perustutkinnot että suoritettut opinnot.

Työryhmä esittää, että mittarin sisältöä ja tietopohjaa tulisi edelleen kehittää.

Läpäisymittari

Läpäisymittari kertoo valmistuneiden opiskelijoiden osuuden aloittaneista. Mittarissa tulisi erityisoppilaitosten osalta huomioida myös opintonsa loppuun suorittaneet sekä vammaisten valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen opinnoissa aloittaneiden opiskelijoiden opintojen loppuun saattaminen.

Tiedot tulisi kysyä koulutuksen järjestäjiltä esimerkiksi valtionosuusjärjestelmän kustannustietojen keruun yhteydessä.

Työryhmä esittää, että mittarin tietopohjaa tulisi edelleen kehittää valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen osalta sekä laajentaa mittari koskemaan opintonsa loppuun suorittaneet opiskelijat.

Keskeyttämismittari

Keskeyttämismittari kertoo ammatillista perustutkintoa opiskelleiden opintojen keskeytymisestä. Keskeyttäneiksi tulisi lukea ne, jotka lopettivat opintonsa aloittamassaan koulutuksessa ja jotka eivät jatkaneet missään muussakaan tutkintoon johtavassa tai jatko-, lisä-, täydennys- tai muussa koulutuksessa. Niitä keskeyttäneitä, jotka työllistyivät, ei lasketa tässä mittarissa keskeyttämisen piiriin. Mittari osoittaa ns. negatiivisen keskeyttämisen. Tiedot saadaan Tilastokeskuksen henkilöpohjaisista rekistereistä vain tutkintoon johtavan koulutuksen osalta.

Tilastokeskuksen selvityksissä erityisoppilaitosten keskeyttämisprosentit vaihtelivat suuresti (3,6 - 40,0 %).

Työryhmä katsoo, että keskeyttämismittarin tietosisältöä tulisi tarkentaa edelleen. Keskeyttämiseen liittyvä käsitteistö ja ohjeistus tulisi selkeyttää.

Mittari: Työllistyminen

Työllistymismittari

Työllistymismittari kuvaa valmistuneiden opiskelijoiden sijoittumista työelämään. Kohdassa 3.4.2 on selvitetty erityisopiskelijoiden työllistymistä ja sen mittaamiseen liittyviä ongelmakohtia.

Työryhmä esittää, että valmistuneiden osalta tulisi selvittää, voidaanko työllistyminen selvittää tuloksellisuusarviointia varten riittävällä varmuudella yhdistämällä sekä Tilastokeskuksesta verotettavan tulon perusteella saatavat työllistymistiedot että koulutuksen järjestäjän selvitys niistä valmistuneista opiskelijoista, joilla ei ole mahdollisuuksia verotettavien tulojen hankkimiseen.

Mittari: Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstön kehittämismittari

Henkilöstön kehittämismittari kertoo koulutuksen järjestäjän panostamisesta henkilöstönsä ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä työkyvyn ylläpitämiseen.

Tiedot kerätään tällä hetkellä ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiltä kustannuskyselyn yhteydessä poislukien erityisoppilaitokset. Kehittämiskustannuksiin luetaan koulutukseen osallistuneiden palkkaus- ja muut henkilöstömenot, kurssi- ja osallistumismaksut, matka- ja päivärahat yms. työkyvyn ylläpitämisestä aiheutuneet menot sekä opettajien työelämäyhteyksistä aiheutuneet kustannukset.

Henkilöstön kehittämismittari, jossa kehittyminen mitataan pelkästään työnantajan taloudellista panostamisesta koulutukseen, ei kuvaa osaamisen laadullista kehittymistä.

Työryhmä esittää, että henkilöstön osaamisen uudistamista monipuolisemmin kuvaavat mittarit otettaisiin käyttöön. Kelpoisuusmittaria, joka kuvaa opettajien muodollista kelpoisuutta, on ongelmallinen, kun mitataan nimenomaan erityisopettajien muodollista kelpoisuutta. Tällä hetkellä on erittäin vaikea rekrytoida erityisopettajia.

Yhteenveto erityisopetuksen tuloksellisuusmittareiden kehittämistarpeista

Työryhmä esittää, että erityisopetuksen tuloksellisuusmittaristoa tulisi kehittää tarkistaen edellä kuvattuja mittarikohtaisia ongelmakohtia. Koska mittaristo tässä tapauksessa kattaisi ainoastaan erityisoppilaitokset, tulisi erikseen selvittää, millä tavalla keskenään erilaisen oppilaitosryhmän tuloksellisuutta voidaan keskenään verrata ja siitä palkita.

5.6 Opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen toiminnallisen ja rahoitusvastuun jakaminen vammaisten opiskelumahdollisuuksien turvaamisessa

5.6.1 Kuljetuspalvelut

Vammaispalvelulain ja koulumatkatukilainsäädännön mukaisten etuisuuksien tulisi täydentää toisiaan. Tuki tulisi saada hoidettua opiskelijan kannalta "yhden luokun" -periaatteella. Työryhmä pitää tärkeänä ja suositeltavana asiana myös koulumatkojen minimointia eli koulutus tulisi järjestää mahdollisimman lähellä opiskelijan asuinpaikkaa. Vammaispalvelulain mukaiset korvaukset koskevat vain asuinkunnan alueella tai lähikuntiin (naapurikunta) suuntautuvia kuljetuksia.

Työryhmä esittää, että järjestettäessä vaikeasti vammaisten opiskelijoiden kuljetus vammaispalvelulain perusteella, opiskelijalle tuleva omavastuuosuus ei saisi ylittää koulumatkatukilainsäädännön mukaista omavastuuosuutta. Jos vammaispalveluin mukainen omavastuuosuus ylittää koulumatkatukilainsäädännön mukaisen omavastuuosuuden, erotus tulee maksaa koulumatkatukilainsäädännön perusteella valtion varoista. Ehdotus edellyttää muutosta sekä vammaispalvelulakiin että koulumatkatukilakiin.

Vammaispalveluasetuksen 4 §:n säännöstä vain opiskelijan asuinkunnan alueella tai lähi-

kuntiin suuntautuvien opiskeluun liittyvien kuljetusten korvaamisesta tulee tulkita siten, että vammaisen opiskelijan mahdollisuudet päästä eri koulutusaloilla järjestettävään, opiskelijan kotoa kohtuullisen matkan päässä olevaan koulutukseen turvataan.

Suomen Kuntaliiton edustaja katsoo, että työryhmän ei tule esityksillään lisätä yksipuolisesti kuntien kustannuksia vammaispalvelulain toteuttamisen osalta. Omavastuuosuuden aleneminen tulee rahoittaa koulumatkatukilainsäädännön kautta. Vammaispalveluasetuksen 4 §:n soveltamisen muuttaminen edellyttäisi kuntien rahoituksen ja valtionosuuden lisäämistä nykyisestä ja tähän kuntien mahdolliseen kustannuksen lisääntyminen Kuntaliiton edustaja ei voi sitoutua.

5.6.2 Tulkkipalvelut

Koulutuksen järjestäjien näkökulmasta nykyinen järjestelmä toimii kohtuullisesti. Tulkkipalvelujen hankkiminen ja hyödyntäminen edellyttää asiantuntemusta, jota ainakaan muilla kuin erityisoppilaitoksella ei ole riittävästi, koska palvelua tarvitaan harvoin. Toisaalta kunnilla on sekä taloudellisia että osaamiseen liittyviä vaikeuksia järjestää opiskelutulkkkaus. Nykyisellään tulkkipalvelun järjestäminen on pitkälti tulkkausta tarvitsevien opiskelijoiden vastuulla. Suurin ongelma on käytännössä tulkkipalvelujen saatavuudessa.

Työryhmä esittää, että säilytetään nykyinen käytäntö, jonka mukaan opiskelun edellyttämät tulkkipalvelut määräytyvät vammaispalvelulain mukaan, jolloin kustannuksista vastaa opiskelijan kotikunta.

Kuntaliiton sekä sosiaali- ja terveysministeriön edustajat katsovat, että tulkkipalvelut tulisi rinnastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n mukaisiin opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin. Opiskelun edellyttämät avustajapalvelut tulisi ottaa myös tarkasteluun selvitetessä erityisopetuksen tarvetta sekä mahdollisia tarvittavia säädösmuutoksia lukiokoulutuksessa ja pyrkiä yhtenäiseen menettelyyn toisella asteella.

5.6.3 Opiskelun edellyttämät avustajapalvelut

Ammatillisen erityisopetuksen tavoitteena on opiskelijan itsenäistymisen ja omatoimisuuden tukeminen. Osa opiskelijoista tarvitsee kuitenkin jatkuvaa henkilökohtaista avustamista jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa sekä kotona ja kodin ulkopuolella. Henkilökohtainen avustaminen on tällöin välttämätöntä myös opiskelussa ja koulumatkoilla. Avustaja työskentelee pääsääntöisesti vain kyseisen opiskelijan kanssa.

Työryhmä esittää, että tilanteessa, jossa opiskelija tarvitsee jatkuvaa avustamista selviytyäkseen jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa sekä kotona sekä sen ulkopuolella, säilytettäisiin nykykäytäntö, jolloin avustajan palkkaamisesta vastaa kotikunta siten, kuin vammaispalvelulaissa ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa säädetään. Tällöin avustaja olisi työsuhteessa kyseiseen opiskelijaan ja avustaisi tätä myös opiskelun yhteydessä.

Opiskelun edellyttämästä muusta avustamisesta päättäisi ja vastaisi koulutuksen järjestäjä. Avustaminen voidaan järjestää yksilö- tai ryhmäkohtaisesti. Avustajatarve määräytyisi jatkossa palvelutarpeen, ei sairauden tai vamman laadun perusteella. Työryhmä esittää, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslainsäädäntöä muutetaan siten, että säännöksessä ei enää käytettäisi käsitettä "henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja".

Eri toimijoiden yhteistyötä tulisi edistää avustajapalvelujen järjestämisessä.

Suomen Kuntaliiton sekä sosiaali- ja terveysministeriön edustajat ovat sitä mieltä, että opiskelun edellyttämän avustajan kustannukset sisällytettäisiin opetustoimen käyttökustannuksiin.

5.7 Muu palvelu- ja kehittämiskeskustoiminta

Palvelu- ja kehittämiskeskustoiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä tiedollista ja taidollista apua, mitä erityisoppilaitokset järjestämislupaan liittyen tarjoavat muille ammatillisille oppilaitoksille. Tämän toiminnan mahdollistamiseksi erityisoppilaitokset ylläpitävät sellaisia osaamisvalmiuksia (henkilöstöä), että ajanmukaisen neuvontatoiminnan järjestäminen on mahdollista. Laajempi konsultointi on normaalia kaupallista tuotteistettua ostopalvelua, min-
kä kustannukset maksaa ostava asiakas.

*Työryhmä katsoo, että esityksen kohdassa 5.1.2 ehdotettu erityisopetusta erityisenä koulutus-
tehtävänä huolehtivia koulutuksen järjestäjiä koskeva 0,9:llä korotettu porrastus yksikköhintaan
antaa erityisoppilaitoksille rahoitukselliset mahdollisuudet ylläpitää tiedollista ja taidollista val-
miutta neuvoa ja ohjata ammatillisia oppilaitoksia erityisopetukseen liittyvissä kysymyksissä. Neu-
vontatehtävän sisältö sovitaan erikseen. Vastaava toiminta huomioidaan myös valtion erityisop-
pilaitosten rahoituskehystä määritettäessä.*

5.8 Investointien rahoitus

Osana ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistusta on valmisteltu muutosta, jossa ammatti-
korkeakoulujen rahoituksessa luovuttaisiin perustamiskustannuksiin myönnettävistä erillisistä
valtionosuuksista. Lisäksi luovuttaisiin perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten
perusteella tehtävästä niin sanotusta investointilisästä ja opetusministeriön vahvistaman vuo-
sivuokran perusteella tehtävästä yksikköhinnan korotuksesta. Myöskään kustannuksiltaan alle
320 000 € suuruisia niin sanottu pieniä hankkeita ei saisi enää merkitä yksikköhinnan laske-
misessa käytettäviin kustannuksiin, jollei kysymys ole kirjanpidon mukaisista vuosikuluista.
Niiden sijasta ammattikorkeakoulujen yksikköhintoja korotettaisiin kaikkien ammattikorkea-
koulujen kirjanpidon mukaan laskettuja poistoja vastaavalla euromäärällä. Järjestelmän toi-
meenpanovaiheessa säädettäisiin rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi niin sanotusta takuu-
summasta, joka lisittäisiin yksikköhintojen perusteena oleviin kustannuksiin, mikäli poisto-
jen määrä jäisi alemmaksi kuin perustamishankkeisiin viimeisen kymmenen vuoden aikana
vuosittain myönnetyn rahoituksen keskimäärä. Muutoksilla pyrittäisiin siihen, että rahoitus-
järjestelmä olisi mahdollisimman neutraali sen suhteen, toimiiko ammattikorkeakoulu omis-
tamissaan tiloissa tai vuokratiloissa. Mainitulla tavalla laskettuun rahoituksen perusteeseen ja
sen mukaiseen rahoitukseen sovellettaisiin, mitä laissa käyttökustannusten rahoituksesta sää-
detään.

Esillä on ollut, että jos edellä todettu uudistus toteutettaisiin ammattikorkeakoulujen ra-
hoituksessa, myös ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistettaisiin vastaavalla
tavalla. Ratkaisut perustamishankkeita koskevan rahoitusjärjestelmän uudistamisesta tehdään
osana kuntien valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmän uudistamista vuoden 2004 aikana.

*Työryhmä katsoo, että ammatillista erityisopetusta varten tarvittavien tilojen rahoitus tulee
järjestää vastaavalla tavalla kuin ammatillisen koulutuksen perustamishankkeiden rahoitus yleis-
esti. Työryhmä ei ota kantaa valittavaan ratkaisuun. Jos järjestelmässä luovutaan erillisestä pe-
rustamishankkeiden rahoituksesta, tulee työryhmän mielestä lainsäädännössä säilyttää kuitenkin
mahdollisuus myöntää perustamishankkeita varten ylimääräistä valtionapua. Ylimääräistä val-
tionapua voitaisiin myöntää esimerkiksi ammatillisessa erityisopetuksessa tarvittavia tilaratkaisuja
ja laitehankintoja varten.*

5.9 Ehdotuksen kustannusvaikutukset

5.9.1 Rahoitusjärjestelmän muutoksen kokonaisvaikutus

Rahoitusperusteisiin ehdotetut muutokset ovat kokonaisvaikutuksiltaan neutraalit. Ehdotukset ei muuta myöskään valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa.

Ehdotukset aiheuttavat jossain määrin muutoksia eri koulutuksen järjestäjien samaan rahoitukseen. Koelaskelmien mukaan yksityisten ammatillisten erityisoppilaitosten saama rahoitus vähentyisi vuoden 2002 yksikköhintoihin verrattuna keskimäärin 6,6 prosenttia (vaihteluväli -13 - + 8,9 %:ia). Vuoden 2002 opiskelijakohtaisiin kustannuksiin verrattuna ehdotusten mukaan laskettu yksikköhinta ylittäisi kuitenkin, yhtä järjestäjää lukuun ottamatta, toteutuneet kustannukset. Optima samkommun -nimisen kuntatyhmän osalta rahoitus lisääntyisi 0,7 prosentilla vuoden 2002 yksikköhintaan verrattuna. Valtion oppilaitosten osalta vaikutukset riippuvat valtion talousarvioon otettavan määrärahan suuruudesta sekä Opetushallituksen ja oppilaitoksen välillä tehtävästä tulossopimuksesta. Erityisoppilaitosten ylläpitäjinä toimivien koulutuksen järjestäjien saamaan rahoitukseen vaikuttaa myös jäljempänä mainitut opiskelijahuoltopalveluita koskevat ehdotukset.

Muiden kuin erityisoppilaitoksia ylläpitävien koulutuksen järjestäjien osalta ehdotettujen muutosten vaikutukset niiden rahoitukseen jäävät kokonaisuudessaan varsin pieniksi. Työryhmä ei ole voinut tarkkaan arvioida, kuinka paljon erityisopetuksen kustannukset ja niitä varten myönnettävä laskennallinen rahoitus lisääntyisi, koska ei tiedetä miten suureksi vaikeasti vammaisten opiskelijoiden (porrastus suurempi kuin 0,6) määrä näissä oppilaitoksissa kasvaa. Ainakaan lyhyellä tähtämellä muutoksen ei voida arvioida olevan merkittävä.

Ehdotusten mukaiset koelaskelmat

Tampereen yliopisto on tehnyt koelaskelmia kohdassa 5.1.2 tehdyn ehdotuksen mukaisiksi koulutusaloittaisiksi hinnoiksi sekä koulutuksen järjestäjien yksikköhinnoiksi. Koelaskelmassa uusia yksikköhintoja on vertailtu vuodelle 2004 yksikköhintoihin. Koelaskelmien tulokset ovat liitteinä seuraavasti:

Liite 2. Ehdotettujen muutosten vaikutus koulutusaloittain

Liite 3. Ehdotettujen muutosten vaikutus erityistehtävän omaavissa ammatillisissa oppilaitoksissa.

Liite 4. Ehdotettujen muutosten vaikutus ammatillisissa oppilaitoksissa.

Laskelmaa varten erityisoppilaitoksista on pyydetty arvio opiskelijoiden määrällisestä jakautumisesta uusien porrastuskriteereiden mukaisesti. Erityisopiskelijoiden määräksi on ammatillisissa oppilaitoksissa kirjattu syksyn 2003 opiskelijamäärien laskentapäivän luku. Koska ei ole voitu arvioida mahdollisten muiden porrastuskertoimien piiriin kuuluvien opiskelijoiden määriä, kaikki erityisopiskelijat on sijoitettu laskelmassa porrastuskertoimen 0,6 piiriin.

Nykyisen rahoituslain mukaan ammatillisen peruskoulutuksen erityisopiskelijoiden korotukset tehdään pääosin ko. koulutusalan porrastamattomasta keskihinnasta. Sen sijaan vammaisten valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen yksikköhinta lasketaan koulutuksen järjestäjän koulutusaloittaisesta keskihinnasta. Vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen aiheuttamia yksikköhinnan korotuksia ei laskennassa ole tästä syystä voitu kohdentaa

eri koulutusaloille ja niiden tasauskertoimiin, vaikka kustannusten tiedonkeruussa kustannukset ovatkin jaettu eri koulutusaloille ko. toiminnan opiskelijamääräjaon mukaisesti. Tältä osin tasaus on siten jäänyt kokonaistasauksen (tasauskerroin 2) varaan, jolloin tasaus on kohdistunut kaikkiin koulutusaloihin tasaisesti, vaikka vammaisten valmentavan ja kuntouttavan toiminnan opiskelijoiden osuus eri koulutusaloilla on erilainen.

Ehdotetussa laskentatavassa kaikki korotukset lasketaan ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Tällöin korotusten vaikutus voidaan laskea koulutusaloittain siltä osin kuin opiskelijat on kysytty ja kustannukset kohdistettu koulutusaloittain. Näin on siis myös vammaisten valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen osalta. Tällöin tehtävä korotus tasataan kokonaisuudessaan jo koulutusalan sisällä eikä enää kokonaistasauksessa. Koulutusaloittaiset tasaukset siis kasvavat, mutta eri koulutusaloilla hieman eri lailla riippuen kunkin koulutusalan erityisopiskelijoiden ja tässä tapauksessa etenkin vammaisten valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen opiskelijoiden osuudesta alan kokonaisopiskelijamäärästä.

Ehdotettu erityisopiskelijakorotus (0,6* keskimääräinen yksikköhinta ilman mitään tasauksia) on kaikilla koulutusaloilla nykyistä korotusta suurempi, kun nykyiseen korotukseen otetaan huomioon sekä koulutuslakohtaisen tasauksen että kokonaistasauksen vaikutus. Luonnonvara-alalla nykyinen erityisopiskelijan korotus on kuitenkin ehdotettua korotusta suurempi, kun mukaan on otettu vain koulutuslakohtainen tasaus. Tästä johtuen luonnonvara-alan kaikki yksikköhinnat kasvavat. Kun lisäksi vammaisten valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen korotukset on viety koulutuslakohtaisiksi, kasvavat myös sosiaali- ja terveysalan, kulttuurialan sekä vapaa-aika ja liikunta-alan kaikki yksikköhinnat, siis myös muiden kuin erityisopiskelijoiden osalta. Tämä johtuu siitä, että ko. aloilla on suhteellisesti melko vähän erityisopiskelijoita ja/tai aloittain tasattu erityisoppilaskorotus on melko lähellä uutta korotusta.

Koulutuslakohtainen vertailu esitetään liitteessä 2.

5.9.2 Kuljetus-, avustaja- ja tulkkauspalveluja koskevien ehdotusten vaikutukset

Kuljetuspalvelut

Ehdotetun muutoksen aiheuttamia kustannuksia on erittäin hankala arvioida. Opiskelijan omavastuuosuus on koulumatkatukilain mukaisen koulukuljetusten osalta ollut 43 euroa/kk (2003). Vammaispuolustajan mukaisissa palveluissa opiskelija maksaa julkisen liikenteen mukaisen osuuden. On arvioitu, että vuonna 2001 Suomessa oli noin 2000 henkilöä, jotka saivat vammaisten kuljetuspalveluja työn tai opiskelun vuoksi (ei erittelyä kumpi oli palvelun syy). Suoritteita oli 300 000 yhdensuuntaista matkaa. (Lähde: Vammaispuolustus, Suomen Kuntaliitto 2003). Ehdotus lisänee vähäisessä määrin koulumatkatukilainsäädännön pohjalta rahoitettavia kustannuksia.

Ehdotuksesta aiheutuvat lisäkustannukset maksetaan valtion varoista koulumatkatukilain mukaisina menoina.

Avustajapalvelut

Avustajapalveluja koskevat ehdotukset saattavat lisätä opetustoimen rahoitusjärjestelmän piiriin kuuluvia kustannuksia siltä osin, ettei yksilöllisiä avustajapalveluita rajata nykyiseen tapaan säännösten perusteluissa tiettyihin vamma-ryhmiin kuuluviin opiskelijoihin. Ehdotusten mukaan avustajapalvelut on järjestettävä kuitenkin palvelutarpeen mukaisesti joko yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti, mikä voi johtaa joissain tapauksissa myös nykyistä taloudellisempaan palveluiden järjestämistapaan.

Toisaalta osa koulutuksen järjestäjistä on huolehtinut sellaisten henkilökohtaisten avustajien palkkaamisesta, jotka kuuluisivat opiskelijan kotikunnan vastattaviksi vammaispalvelulain perusteella.

Edellä olevan perusteella avustajapalveluita koskevista ehdotuksista aiheutuvia vaikutuksia kustannuksiin on hyvin vaikea arvioida.

Tulkkauspalvelut

Vuonna 2001 vammaispalvelulain kautta on opiskelutulkkausta saanut 270 asiakasta ja palvelun kokonaiskustannukset ovat olleet 1 200 000 euroa (Lähde: Vammaispalvelut kunnissa, Suomen Kuntaliitto 2003). Palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuuseen ei ehdoteta muutoksia.

5.9.3 Muiden ehdotusten kustannusvaikutukset

Muiden ehdotusten kustannusvaikutuksia on vaikea arvioida ja sisältyvät pääosin erityisopetuksen uusia rahoitusperusteita koskevien ehdotusten piiriin.

Suomen Kuntaliiton edustaja ei voi sitoutua työryhmän esityksiin mikäli kuntien kustannuksia lisättäisiin vammaispalvelulainsäädännön soveltamista muuttamalla.

5.10 Uudistetun rahoitusjärjestelmän vaatimat lainsäädännölliset muutokset

Työryhmä ehdottaa, että opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta annettuun asetukseen (806/1998) tehtäisiin seuraavanlaiset muutokset:

Valtioneuvoston asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 2004

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, *kumotaan* opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 6 päivänä marraskuuta 1998 annetun asetuksen (806/1998) 8 §:n 1 momentin 7 kohta sekä 4 ja 5 momentti, sellaisena kuin niistä on 8 §:n 1 momentin 7 kohta asetuksessa 951/2001, sekä *muutetaan* 9 § ja 10 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 9 § osaksi asetuksessa 1395/2001 ja 10 a §:n 2 momentti mainitussa asetuksessa 1395/2001, seuraavasti:

9 §

Erityisopetuksen yksikköhinnat

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaisessa valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ja ohjauksessa sekä 20 §:n mukaisessa erityisopetuksessa opiskelijaa kohden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 20 §:n ja tämän asetuksen 8 §:n mukaan laskettavaa yksikköhintaa korotetaan seuraavasti:

1) vaikean vamman tai sairauden takia jatkuvaa tukea ja avustamista tarvitsevien sekä opiskelijalle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaan paljon yksilöllisiä opiskelun edellyttämiä erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja saavien opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka saadaan, kun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 16 §:n nojalla säädetty ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan luvulla 4,5;

2) vamman, sairauden tai muuhun siihen rinnastettavan syyn takia jatkuvaa tukea tai avustamista tarvitsevien ja opiskelijalle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaan opiskelun edellyttämiä erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja saavien opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka saadaan, kun edellä mainittu ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan luvulla 1,5; sekä

3) muiden kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen erityisopetuksen opiskelijoiden, jotka saavat henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaan erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja, osalta euromäärällä, joka saadaan, kun edellä mainittu ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan luvulla 0,6.

Jos koulutuksen järjestäjän erityisenä koulutustehtävänä on huolehtia erityisopetuksen järjestämisestä, 1 momentin mukainen korotus yksikköhintaan lasketaan siten, että keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun opiskelijan osalta luvulla 5,4, kohdassa 2 tarkoitetun opiskelijan osalta luvulla 2,4 ja kohdassa 3 tarkoitetun opiskelijan osalta luvulla 1,5.

Erityisopetuksena järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 19 §:n 7 momentin mukaista oppisopimuskoulutuksen yksikköhintaa korotetaan 1 momentin 3 kohdassa säädetyllä tavalla.

10 a §

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaa korotetaan niiden opiskelijoiden osalta, joille annetaan erityisiä opetus- ja oppilashuoltopalveluita opiskelijan vamman, sairauden tai niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Korotus määräytyy siten kuin 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .
Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä päivänä kuuta 200 .

Opetusministeri
Esittelijä

5.11 Uudistuksen toteutusaikataulu

Esitetty toisen asteen ammatillisen koulutuksen valtiosuusjärjestelmän muutos pyritään saamaan voimaan yhtä aikaa kuntien valtiosuus- ja rahoitusjärjestelmien uudistamisen kanssa. Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan viimeistään vuoden 2006 alusta.

Ammatilliseen erityisopetukseen liittyvien palveluiden järjestämis- ja rahoitusvastuut

Toiminto tai palvelu	Järjestäminen	Lainsäädäntö (toimintalainsäädäntö)	Rahoitus, rahoituksen saaja	Huom.
Opiskelijahuolto				
<p><i>Opiskelijahuoltotyöryhmä sekä vastaava muu tuki- ja ohjaus</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kunnallisiin palveluihin ohjaaminen (esim. sosiaali- ja mielenterveys-, päihde-, ehkäisypalvelut) • työvoimatoimiston palveluihin ohjaaminen 	Koulutuksen järjestäjä	<p>Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) 37 a § Opiskelijahuolto</p> <p>Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.</p> <p>Opiskelijaterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslaissa (66/1972) ja opiskelijoiden sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittavista palveluista lastensuojelulaissa (683/1983).</p> <p>Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä 2 momentissa tarkoitettu- ja palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa sekä antaa opiskelijoille tietoa näistä eduista ja palveluista. Tarvittaessa opiskelija tulee ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluita.</p>	Koulutuksen järjestäjä osana ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitusta	Opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista otetaan määräykset opetussuunnitelman perusteisiin.
<i>Opiskelijaterveydenhuolto</i>	Oppilaitoksen sijaintikunta	<p>Kansanterveyslaki</p> <p>14 § Kansanterveystyöhön kuuluvina tehtävinä kunnan tulee:</p> <p>-----</p> <p>5) ylläpitää kouluterveydenhuoltoa, johon luetaan kunnassa sijaitsevien perusopetusta ja lukiokoulutusta antavien koulujen ja oppilaitosten</p>	Opiskelijan kotikunta osana terveydenhuollon valtionosuusrahoitusta.	<p>Opiskelijan kotikunnalla ei ole lakisääteistä maksuvelvoitetta oppilaitoksen sijaintikunnalle opiskelijalle annetuista palveluista.</p> <p>Varsinkin erityisoppilaitoksiin on palkattu terveydenhoitajia ja muuta terveydenhuollosta vastaavaa henkilökuntaa koulutuksen järjestäjän rahoituksella vaikka kustannukset eivät kuulu opetustoimelle.</p>

Toiminto tai palvelu	Järjestäminen	Lainsäädäntö (toimintalainsäädäntö)	Rahoitus, rahoituksen saaja	Huom.
<p><i>Psykososiaaliset palvelut (kuten psykologi- ja kuraattoripalvelut)</i></p>	<p>Oppilaitoksen sijaintikunta</p>	<p>terveydellisten olojen valvonta sekä niiden oppilaiden ja opiskelijoiden terveydenhoito sekä terveydentilan toteamista varten tarpeellinen erikoistutkimus, niin kuin viimeksi mainitusta asetuksella tarkemmin säädetään;</p> <p>6) ylläpitää kunnan alueella sijaitsevien asetuksessa säädettävää muuta kuin 5 kohdassa tarkoitettua koulutusta järjestävien oppilaitosten opiskelijoille näiden kotipaikasta riippumatta opiskelijaterveydenhuoltoa, johon luetaan oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, opiskelijan terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto; yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto voidaan kuitenkin kunnan suostumuksella järjestää myös muutoin sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä tavalla;</p> <p>---</p> <p>Lastensuojelulaki 7 § Palvelujen kehittäminen ja kasvatuksen tukeminen</p> <p>Kunnan tulee järjestää kunnan koululaitoksen piirissä oleville oppilaille riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi sekä koulun ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi. Tätä tehtävää varten kunnassa voi olla koulupsykologin ja koulukuraattorin virkoja siten kuin niistä asetuksella tarkemmin säädetään.</p> <p>---</p>	<p>Opiskelijan kotikunta osana sosiaalihuollon valtionosuusrahoitusta</p>	<p>Termi "kunnan koululaitos" tulkinnanvarainen</p> <p>Kuntayhtymien ja yksityisten koulutuksen järjestäjien opiskelijoilla ei ole oikeutta oppilaitoksen sijaintikunnan järjestämiin palveluihin.</p> <p>Opiskelijan kotikunnalla ei ole lakisääteistä maksuvelvollisuutta oppilaitoksen sijaintikunnalle opiskelijalle annetuista palveluista.</p>

Toiminto tai palvelu	Järjestäminen	Lainsäädäntö (toimintalainsäädäntö)	Rahoitus, rahoituksen saaja	Huom.
Avustaminen				
<i>Opiskelun edellyttämät avustajapalvelut</i>	Koulutuksen järjestäjä	Laki ammatillisesta koulutuksesta 38 § Opintososiaaliset edut erityisopetuksessa Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaisille opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.	Koulutuksen järjestäjä osana ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitusta	Lain perusteluiden mukaan vammaisten opiskelijoiden henkilökohtaisista palveluista ja tukitoimista, kuten henkilökohtaisesta avustajasta, tulkkipalveluista sekä kuljetus- ja saattajapalveluista säädetään vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa.
<i>Henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja</i>	Koulutuksen järjestäjä		Asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (806/1998) 9 § Erityisopetuksen yksikköhinnat eräissä tapauksissa Koulutuksen järjestäjälle 2 momentin mukaan laskettua yksikköhintaa korotetaan vaikeasti vammaisten opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka saadaan, kun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 16 §:n nojalla vahvistettu ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan luvulla 1,2. Jos koulutuksen järjestäminen edellyttää, että opiskelijalla on henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja, yksikköhintaa korotetaan tällaisen opiskelijan osalta lisäksi euromäärällä, joka saadaan, kun mainittu keskimääräinen yksikköhinta kerrotaan luvulla 3,5.	Asetuksen perustelumuiotiossa on mainittu, että henkilökohtainen avustaja voi olla vain autistisilla ja vaikeimmin kehitysvammaisilla.
<i>Henkilökohtainen avustaja</i>	Opiskelijan kotikunta	Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) (Vammaispalvelulaki)	Opiskelijan kotikunta osana sosiaalihuollon valtionosuusrahoitusta	

Toiminto tai palvelu	Järjestäminen	Lainsäädäntö (toimintalainsäädäntö)	Rahoitus, rahoituksen saaja	Huom.
Apuvälineet				
<i>Henkilökohtaiset apuvälineet</i>	Kela Vakuutusyhtiöt Opiskelijan kotikunta (Terveyskeskukset)	<p>Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta (610/1991) 2 §</p> <p>Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä ammatillisena kuntoutuksena myös sellaiset kalliit ja vaativat apuvälineet, jotka ovat tarpeen vaikeavammaisen työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tai säilyttämiseksi.</p> <p>Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan 1 momentissa myös ammatillisen koulutuksen vuoksi välttämätöntä peruskoulutusta sekä elinkeinon tai ammatinharjoittamisen tukemiseksi annettavaa avustusta työvälineiden ja työkoneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista ja muuttamista varten. Avustuksen enimmäismäärästä säädetään asetuksella.</p> <p>Asetuksella säädetään, mitä on pidettävä tässä pykälässä tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena.</p> <p>Kansanterveyslaki</p> <p>Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta (1015/1991)</p> <p>Ks. myös Laki kehitysvammaisten erityishuollosta</p>	Kelalta Vakuutusyhtiöiltä Opiskelijan kotikunta Kotikunta osana terveydenhuollon valtionosuusrahoitusta	Käytäntö on, että koulutuksen järjestäjä hankkii yleiset laitteet ja tarvikkeet (ks. jäljempänä oppilaitos- tai luokkakohtaiset apuvälineet), mutta opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön hankitut ja jäävät kustantaa KELA. Koulutuksen järjestäjän hankkimat jäävät oppilaitokseen seuraaville käyttäjille.
<i>Oppilaitos- tai luokkakohtaiset apuvälineet (erityiset apuvälineet)</i>	Koulutuksen järjestäjä	<p>Laki ammatillisesta koulutuksesta 38 § Opintososiaaliset edut erityisopetuksessa</p> <p>Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin.</p>	Koulutuksen järjestäjä osana ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitusta (ei erityistä korotusta yksikköhintaan).	Termi "apuvälineet" osittain tulkinnanvarainen.

Toiminto tai palvelu	Järjestäminen	Lainsäädäntö (toimintalainsäädäntö)	Rahoitus, rahoituksen saaja	Huom.
Kuntoutus ja terapia				
<i>Lääkinnällinen kuntoutus</i>	Kela	Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta Asetus kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta (1161/1991) Kansanterveyslaki Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta	Kela	Kelan toimenpiteet koskevat työhön kuntoutumista. Työksi luetaan laajasti kaikki palkanmaksuun perustuva työ, esim. tuettu työ.
<i>Ammatillinen kuntoutus</i>	Kela	Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta Asetus kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta	Kela	Kuntoutuksen ja koulutuksen rajat on joissakin tapauksissa vaikea määritellä esim. näkövammaisten kohdalla.
Kuljetus ja majoitusetu				
<i>Kuljetusetu</i>	Koulutuksen järjestäjä Opiskelija	Laki lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta (48/1997) 3 § Koulumatkatuki myönnetään opiskelijalle, jonka yhdensuuntainen koulumatka on vähintään 10 kilometriä. 4 § Matkakustannusten määräytyminen Jos opiskelija ei voi käyttää koulumatkaansa joukkoliikennettä tai oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämää koulukuljetusta taikka näiden käyttö on kohtuuttoman hankalaa, matkakustannukset määräytyvät opiskelijan kodin ja oppilaitoksen välisen matkan mukaan. Huomioon otettavat matkakustannukset lasketaan asetuksella (293/1997) säädettävän taksan mukaan. Koulumatkatuen määrästä ja matkakustannusten laskemisesta säädetään lain 4-5 §:ssä ja lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden	Kela	Ammatillisen peuskoulutuksen opiskelijoihin rinnastetaan myös muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettyihin kotitalousopintoihin, vammaisille opiskelijoille järjestettyyn valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen sekä maahanmuuttajille järjestettyyn ammatilliseen peruskoulutukseen valmistaviin opintoihin osallistuvat opiskelijat. (Asetus 293/1997 1 a §)

Toiminto tai palvelu	Järjestäminen	Lainsäädäntö (toimintalainsäädäntö)	Rahoitus, rahoituksen saaja	Huom.
Kuljetus ja majoitusetu	Kotikunta	<p>koulumatkatuesta annetun asetuksen (293/1997) 1 ja 2 §:ssä.</p> <p>Jos opiskelija ei voi käyttää joukkoliikennettä tai oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämää koulukuljetusta, tuki on 70 prosenttia säädetystä tuesta.</p> <p>Koulumatkatukea laskettaessa ei oteta huomioon kustannuksia siltä osin kuin ne aiheutuvat yli 100 kilometrin yhdensuuntaisesta koulumatkasta.</p> <p>Vammaispalvelulaki 8 § Vammaisille tarkoitetut palvelut</p> <p>Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen.</p> <p>Vammaispalveluasetus 4 § Kuljetuspalvelut</p> <p>Kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön ... opiskelun ... vuoksi tarpeelliset jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset.</p> <p>Jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset.</p> <p>Kuljetukset voi kunta järjestää... taikka korvata... henkilölle taksilla, invataksilla tai vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.</p> <p>Vammaispalveluasetus 5 ja 6 §.</p>	Osana sosiaalihuollon valtionosuusrahoitusta.	Vammaispalvelulain mukainen omavastuuosuus voi olla suurempi kuin koulumatkatuen mukainen. Etuna vammaispalvelulaisissa on, että etu on subjektiivinen. Kaikissa tapauksissa tukea ei kuitenkaan myönnetä.

Toiminto tai palvelu	Järjestäminen	Lainsäädäntö (toimintalainsäädäntö)	Rahoitus, rahoituksen saaja	Huom.
Majoitusetu	Koulutuksen järjestäjä	<p>Laki ammatillisesta koulutuksesta 37 § Opintososiaaliset edut ja eräät muut edut</p> <p>--- Asuminen koulutuksen järjestäjän osoittamassa opiskelija-asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.</p> <p>--- Asetus ammatillisesta koulutuksesta (811/1998) 22 § Opintososiaaliset edut</p> <p>Sen lisäksi, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 §:n 2 momentissa säädetään, päätoimisesti luonnonvara-alan metsätalouden koulutuksessa sekä maatilatalouden ja puutarhatalouden ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelivalla on oikeus jokaisena työpäivänä maksuttomaan ruokailuun, johon kuuluu päivittäisen kouluaterian lisäksi aamiainen ja päivällinen.</p> <p>Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää päätoimisia opintoja harjoittavalle opiskelijalle 1 momentissa tarkoitettu ruokailu myös silloin, kun hän 1 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa tai matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa joutuu opetussuunnitelman mukaisesti olemaan oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa myös viikonlopun aikana.</p>	<p>Asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 10 § Majoitusedun perusteella yksikköhintaan tehtävä korotus</p> <p>Koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa korotetaan majoitusedun saaneiden opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka on 16 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 16 §:n nojalla vahvistetusta ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta, jollei 2 ja 3 momentissa toisin säädetä.</p> <p>Jos koulutuksen järjestäjän erityiseksi koulutustehtäväksi on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin nojalla määrätty huolehtia erityisopetuksen järjestämisestä ja muista mainitussa säännöksessä tarkoitetuista palveluista, koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa korotetaan kaikkien koulutustehtävissä määrättyjen majoitusedun saaneiden opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka on 68 prosenttia 1 momentissa tarkoitettua ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.</p> <p>Jos koulutuksen järjestäjän tehtäväksi on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:n 2 momentin nojalla määrätty järjestää koulutusta sisäoppilaitoksessa, yksikköhintaa korotetaan sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saaneiden opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka on 37 prosenttia 1 momentissa tarkoitettua ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.</p>	

Toiminto tai palvelu	Järjestäminen	Lainsäädäntö (toimintalainsäädäntö)	Rahoitus, rahoituksen saaja	Huom.
<p><i>Täysihoito ja eräät muut edut</i></p>	<p>Koulutuksen järjestäjä</p>	<p>Laki ammatillisesta koulutuksesta 38 § Opintososiaaliset edut erityisopetuksessa</p> <p>--- Sen lisäksi, mitä 37 §:ssä säädetään, 20 §:n 2 momentissa tarkoitetussa erityisopetuksessa opiskelijalle voi- daan antaa maksutta oppikirjat ja muut koulutarvikkeet, majoituksessa olevien tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat, täysihoito oppilasasuntolassa tai muussa majoituksessa sekä henkilö- kohtaiset työvarusteet.</p>	<p>Ks. edellä</p>	<p>Perinteisesti valtion kehitysvammaisten koulutusta järjestävät oppilaitokset ovat tarjonneet täysihoidon opiskelijoille.</p>

26.3.2004

Koelaskelma: KOE_E_4_VERTAILU_OS04 (erityisoppilaitosten lisäkorotus 0,9)

Erityisopetuksen yksikköhintaporrastusmuutosten vaikutus yksikköhintoihin

KOULUTUSALA	Keski- hinta /opisk.	Opiskelija- määrä	Erityisopisk. Erityinen tehtävä	Osuus %	Erityisopisk. Normaali opetus	Osuus %	Nykyinen korotus euroa 1)	Uusi tasaus 1	Vanha tasaus 1	Yksikkö- hinnan muutos
1 Luonnonvara-ala	11 262	7 840	194	2,5	427	5,4	4 370	0,82020	0,8177	0,3 %
2 Tekniikka ja liikenne	7 577	48 330	1 251	2,6	5010	10,4	3 231	0,87300	0,8984	-2,8 %
3 Hallinto ja kauppa	5 073	22 794	666	2,9	658	2,9	2 165	0,85900	0,8992	-4,5 %
4 Matk., rav. ja talousala	7 279	17 950	608	3,4	2132	11,9	3 195	0,87580	0,9248	-5,3 %
5 Sosiaali- ja terveysala	6 339	20 100	0	0,0	501	2,5	2 932	0,96920	0,9745	-0,5 %
6 Kulttuuriala	8 252	9 905	184	1,9	416	4,2	3 487	0,88380	0,8903	-0,7 %
7 Vapaa-aika ja liikunta	8 448	2 738	0	0,0	51	1,9	3 807	0,94870	0,9496	-0,1 %
		129 657	2 903	2,2	9195	7,1	3 093			

1) Korotus (0.5) laskettuna koulutusalan hinnasta ottaen huomioon tasauskertoimet 1 ja 2

Tasauskerroin 2:

Erityisopisk. uusi korotus 0,6 keskimääräisestä yksikköhinnasta euroina

0,96368 0,94915 1,5 %
4444

Koelaskelma vuoden 2004 yksikköhinnoista (KOE_E_4)

LASKELMA E_4: perustuu uusiin porrastuskorotuksiin

- tavallisten erityisopiskelijoiden porrastuslisä kerroin 0.6
- erityisen koulutustehtävän (myös vammaisten valmentavan koulutuksen)
 - vaikeimmin vammaisten (eriopp83) korotus 5.4
 - enemmän erityisiä opetus- ja oppilashuoltopalveluja saavien (eriopp84) korotus 2.4
 - erityisopetusta saavien (eriopp85) korotus 1.5
 - muut opiskelijat (ns. terveet) eivät saa korotuksia
- tavallisten oppilaitosten vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen korotus 0.6
- em. korotukset lasketaan keskihinnasta

Vertailu perustuu vuoden 2004 yksikköhintalaskentaan.

Vuoden 2002 kustannukset sisältävän alv:n vain yksityisten osalta.

Koulutuksen järjestäjä	josta erit.koul.teht					Nykyinen yks.hinta	Uusi yks.hinta	Yks.hinta muutos	Yhinta muutos %	Kustann. 2002 /opisk.	Uusi yhinta -kust.02 /opisk.
	Kokonais-opiskelija-määrä	vaikeimm. vammaiset	enemm. palvel. saavat	erityis-opetus	erit. opisk. +vamm. valm.&kunt.						
1 Yksityinen											
013591 Aitoon Emäntäkoulu Oy	90	3	70	13	0	30 277	27 277	-3 000	-9,9	24 154	3 123
016321 Hengitysliitto Heli ry	1 228	23	390	700	11	21 942	20 401	-1 541	-7	18 969	1 432
012811 Invalidiliitto ry	519	31	210	263	0	21 319	21 808	489	2,3	18 916	2 892
011691 Invalidisäätiö	576	81	192	280	0	26 969	23 467	-3 502	-13	23 293	175
011701 Kiipulasäätiö	343	1	93	215	0	22 602	20 895	-1 707	-7,6	19 496	1 399
014141 S.ja A.Bovalliuksen säätiö	66	0	55	11	0	25 448	27 706	2 258	8,9	30 800	-3 094
1 Yksityinen	2 822	139	1 010	1 482	11	23 281	21 736	-1 546	-6,6	20 270	1 465
2 Valtio											
018812 Alavuden erityisammattikoulu	173	31	142	0	0	7 407	7 407	0	0	25 127	-17 721
011752 Arlainstituutti	201	19	99	71	0	7 407	7 407	0	0	27 183	-19 776
011722 AURA-instituutti	183	9	105	69	0	7 407	7 407	0	0	24 902	-17 495
018822 Kuhankosken erityisammattik.	152	45	100	7	0	7 407	7 407	0	0	23 852	-16 445
018802 Perttulan erityisammattikoulu	182	28	139	15	0	7 407	7 407	0	0	27 839	-20 433
2 Valtio	891	132	585	162	0	7 407	7 407	0	0	25 889	-18 482
4 Kuntayhtymä											
031486 Optima samkommun	1 132	22	44	31	82	8 345	8 407	62	0,7	8 749	-341
4 Kuntayhtymä	1 132	22	44	31	82	8 345	8 407	62	0,7	8 749	-341
Raportti yhteensä	4 845	293	1 639	1 675	93	16 872	15 986	-886	-5,2	18 620	-2 634

Koelaskelma vuoden 2004 yksikköhinnosta (KOE_E_4)

LASKELMA E_4: perustuu uusiin porrastuskorotuksiin

- tavallisten erityisopiskelijoiden porrastuslisä kerroin 0.6
- erityisen koulutustehtävän (myös vammaisten valmentavan koulutuksen)
- vaikeimmin vammaisten (eriopp83) korotus 5.4
- enemmän erityisiä opetus- ja oppilashuoltopalveluja saavien (eriopp84) korotus 2.4
- erityisopetusta saavien (eriopp85) korotus 1.5
- muut opiskelijat (ns. terveet) eivät saa korotuksia
- tavallisten oppilaitosten vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen korotus 0.6
- em. korotukset lasketaan keskihinnasta

Vertailu perustuu vuoden 2004 yksikköhintalaskentaan.

Vuoden 2002 kustannukset sisältävän alv:n vain yksityisten osalta.

Koulutuksen järjestäjä	josta erit.koul.teht					Nykyinen yks.hinta	Uusi yks.hinta	Yks.hinta muutos	Yhinta muutos %	Kustann. 2002 /opisk.	Uusi yhinta -kust.02 /opisk.
	Kokonais opiskelija- määrä	vaikeimm. vam- maiset	enemm. palvel. saavat	eri- tyis- opetus	erit.opisk. +vamm. valm.&kunt.						
1 Yksityinen											
016881 Ab Svenska folkhögskolan - SFV	70	0	0	0	0	10 039	10 089	50	0,5	11 192	-1 103
016181 Adulta Oy	113	0	0	0	0	7 524	7 415	-109	-1,4	7 082	333
014501 Ahlmanin koulun Säätiö	190	0	0	0	34	8 592	8 725	133	1,5	7 553	1 173
013591 Aitoon Emäntäkoulu Oy	90	3	70	13	0	30 277	27 277	-3 000	-9,9	24 154	3 123
025501 Ab. Utbildning Sydväst	778	0	0	0	45	9 263	9 371	108	1,2	8 834	537
017081 Ami-säätiö	388	0	0	0	0	6 408	6 342	-66	-1	6 169	173
016281 Fria krist.folkhögsk.fören.rf.	40	0	0	0	0	10 916	11 031	115	1,1	8 454	2 577
017001 Garant.fören.för Åbolands fsk.	34	0	0	0	0	8 180	7 921	-260	-3,2	15 878	-7 958
024681 Haaga Instituutti-säätiö	419	0	0	0	10	6 816	6 588	-228	-3,3	7 243	-655
016291 Haapaveden Opist.kann.yhd. ry	99	0	0	0	0	11 237	11 334	97	0,9	11 786	-452
014551 Harjun oppimiskeskus oy	222	0	0	0	9	12 629	12 838	209	1,7	14 724	-1 886
012941 Hgin Diakonissalaitoksen sääät.	635	0	0	0	83	7 634	7 977	343	4,5	7 198	779
012181 Helsingin kauppaoppilaitos Oy	729	0	0	0	18	4 765	4 683	-82	-1,7	4 960	-276
019381 Hgin konservatorion säätiö	50	0	0	0	0	9 189	9 262	73	0,8	9 263	0
016321 Hengityслиitto Heli ry	1 228	23	390	700	11	21 942	20 401	-1 541	-7	18 969	1 432
023291 Hevosopisto Oy	268	0	0	0	0	14 767	15 012	245	1,7	17 478	-2 466
015881 Hyvink.-R-mäen seud.amm.k.sääät	105	0	0	0	0	6 337	6 225	-113	-1,8	4 956	1 268
010141 Ilmailulaitos	40	0	0	0	0	39 505	38 977	-528	-1,3	61 452	-22 475
012811 Invalidiliitto ry	519	31	210	263	0	21 319	21 808	489	2,3	18 916	2 892
011691 Invalidisäätiö	576	81	192	280	0	26 969	23 467	-3 502	-13	23 293	175
016351 Itä-Karjalan kansanop.seura ry	31	0	0	0	31	14 436	14 147	-289	-2	9 838	4 309

josta erit.koul.teht

Koulutuksen järjestäjä	Kokonais opiskelija- määrä	vaikeimm. vam- maisat	enemm. palvel. saavat	eri- tyis- opetus	erit.opisk. +vamm. valm.&kunt.	Nykyinen yks.hinta	Uusi yks.hinta	Yks.hinta muutos	Yhinta muutos %	Kustann. 2002 /opisk.	Uusi yhinta -kust.02 /opisk.
016361 Jaakkiman krist.opist.kann.yhd	81	0	0	0	0	9 953	10 068	115	1,2	9 284	784
016391 Jkylän krist.opiston säätiö	107	0	0	0	0	8 729	8 844	115	1,3	7 466	1 378
013911 Jkylän talouskouluyhdistys ry.	151	0	0	0	5	6 847	6 631	-216	-3,2	6 570	61
016421 Kalajoen krist.op.kann.yhd.ry	76	0	0	0	0	9 586	9 701	115	1,2	11 279	-1 578
015911 Kankaanpään aikuiskoul.säätiö	7	0	0	0	0	6 811	6 720	-91	-1,3	8 687	-1 967
016431 Kanneljärven kansanop.kann.yhd	80	0	0	0	1	10 136	10 259	123	1,2	9 287	972
012191 Kauppiaitten Kauppaoppilait.Oy	476	0	0	0	0	4 564	4 427	-137	-3	4 302	124
016481 Kaustisen ev.opist.kann.yhd.ry	48	0	0	0	2	10 120	10 263	143	1,4	9 005	1 258
011651 Kellosepäntaidon edist.säätiö	77	0	0	0	0	7 645	7 549	-96	-1,3	7 739	-189
019571 K-Pohjanmaan konserv.kann.yhd.	51	0	0	0	0	9 950	10 023	73	0,7	13 379	-3 357
016501 K-Suomen kansanop.kann.yhdist.	80	0	0	0	0	10 266	10 381	115	1,1	8 464	1 917
011701 Kiipulasäätiö	343	1	93	215	0	22 602	20 895	-1 707	-7,6	19 496	1 399
053011 Kirkkopalvelut ry	318	0	0	0	96	8 993	9 390	397	4,4	0	9 390
017261 Kisakalliosäätiö	82	0	0	0	0	13 324	13 474	150	1,1	15 915	-2 441
016231 Korpisaaren säätiö	72	0	0	0	1	9 969	10 093	124	1,2	7 551	2 542
016081 Kouvolan Amm.Aik.koul.säätiö	30	0	0	0	0	7 808	7 808	0	0	8 087	-279
017191 Kuopion konservator.kann.yhd.	60	0	0	0	0	10 714	10 787	73	0,7	10 220	567
013941 Kuopion Talouskoul.kann.yhdist	155	0	0	0	3	6 801	6 567	-234	-3,4	6 456	111
017701 Kuortaneen urheiluoipistosäätiö	40	0	0	0	0	13 324	13 474	150	1,1	13 190	283
013051 Lahden diakoniasäätiö	288	0	0	0	0	7 284	7 375	92	1,3	6 003	1 372
019611 Lahden Musiikkiopisto Oy	45	0	0	0	0	9 908	9 981	73	0,7	9 193	787
016441 Lapuan krist.op. kann.yhd. ry.	72	0	0	0	0	9 431	9 546	115	1,2	6 519	3 028
011641 Maalariammattikoulun Kann.yhd.	100	0	0	0	0	8 911	8 813	-99	-1,1	7 371	1 442
012451 Malmin kauppaoppilaitos Oy	645	0	0	0	0	5 060	4 901	-158	-3,1	3 894	1 007
014081 MLL:n Treen sos/terv.alan op.s	582	0	0	0	4	7 291	7 360	69	0,9	7 546	-186
014261 Markkinointi-lnst. kann.yhd.ry	107	0	0	0	0	4 564	4 427	-137	-3	1 371	3 056
023311 MJK-koulutuskeskus ry.	80	0	0	0	0	4 564	4 427	-137	-3	3 795	632
016981 Norrvalla Folkhälsan Ab	31	0	0	0	0	10 916	11 031	115	1,1	8 938	2 093
015991 Oulun Aikuiskoulutuskeskus Oy	51	0	0	0	0	6 931	6 909	-23	-0,3	7 580	-671
013101 Oulun diakonissal. säätiö	100	0	0	0	0	6 338	6 401	62	1	6 295	105
013991 Oulun Marttayhd. Paik.liitt.ry	169	0	0	0	15	7 035	6 892	-143	-2	5 924	968
012541 Oy Porvoon kauppaoppilaitos	252	0	0	0	3	5 037	4 932	-105	-2,1	6 851	-1 919
017741 Paasikiviopistoyhdistys ry	33	0	0	0	0	10 660	10 730	70	0,7	10 596	134
016681 Partaharju-säätiö	47	0	0	0	0	10 609	10 724	115	1,1	9 552	1 172
016691 Peräpohjolan kans.op.kann.yhd.	83	0	0	0	0	9 872	9 987	115	1,2	9 087	900
016721 P-Satakunnan kansanop.kann.yhd	74	0	0	0	1	8 884	8 957	72	0,8	6 993	1 963
016731 P-Savon kansanopistoseura ry	37	0	0	0	1	9 229	9 362	133	1,4	9 514	-152
025651 P-Suomen koulutuskeskussäätiö	46	0	0	0	0	5 477	5 312	-165	-3	4 903	409

josta erit.koul.teht

Koulutuksen järjestäjä	Kokonais opiskelija- määrä	vaikeimm. vam- maisiet	enemm. palvel. saavat	eri- tyis- opetus	erit.opisk. +vamm. valm.&kunt.	Nykyinen yks.hinta	Uusi yks.hinta	Yks.hinta muutos	Yhinta muutos %	Kustann. 2002 /opisk.	Uusi yhinta -kust.02 /opisk.
019951 Pop & Jazz Konserv. kann.yhd.	120	0	0	0	0	10 383	10 456	73	0,7	12 938	-2 481
016121 Porin aikuiskoulutussäätiö	16	0	0	0	0	6 811	6 720	-91	-1,3	8 331	-1 611
016751 Portaanpään kr.kansanop.kann.	87	0	0	0	13	10 055	10 270	215	2,1	7 626	2 644
012551 Raahen Porvari- ja Kaupp.rah.	286	0	0	0	0	5 057	4 905	-152	-3	5 786	-881
016571 Rovalan Settlementti ry	41	0	0	0	3	9 307	9 471	164	1,8	10 421	-950
014141 S.ja A.Bovalliuksen säätiö	66	0	55	11	0	25 448	27 706	2 258	8,9	30 800	-3 094
017281 Solvalla-Finns Ab	43	0	0	0	0	13 324	13 474	150	1,1	26 050	-12 576
014481 Stift.för fisk.-och sjöf.utb.-	134	0	0	0	1	12 155	12 368	213	1,8	13 179	-810
025581 Suomen Kansallisoopperan säätiö	27	0	0	0	0	21 046	21 125	79	0,4	13 073	8 052
023701 Suomen kirkon seurak.op.säätiö	358	0	0	0	2	8 428	8 527	100	1,2	8 015	512
013411 Suomen Kosmetologien Yhdistys	131	0	0	0	0	8 483	8 549	67	0,8	8 788	-238
012631 Suomen Liikem.Kaupp.opp.säätiö	1 196	0	0	0	13	4 903	4 783	-120	-2,5	4 595	188
016861 Suomen nuoriso-opist.kann.yhd.	145	0	0	0	0	9 411	9 407	-4	0	7 594	1 812
017291 Suomen Urheiluop.kannat.oy	92	0	0	0	0	10 790	10 905	115	1,1	10 752	153
012921 Suomen yrittäjäopiston kann.Oy	120	0	0	0	0	5 089	4 936	-153	-3	3 459	1 477
025271 Sv.framtidssk.i Hforsreg. Ab	743	0	0	0	94	7 447	7 546	99	1,3	7 675	-130
015951 Tampereen Aikuiskoulutussäätiö	88	0	0	0	0	5 744	5 656	-87	-1,5	5 068	589
019311 Tampereen musiikkiop. säätiö	66	0	0	0	0	9 087	9 156	69	0,8	10 431	-1 274
014031 Tampereen Talouskouluyhdistys	225	0	0	0	12	6 915	6 726	-189	-2,7	6 318	408
017671 Tanhuvaaran säätiö	56	0	0	0	0	13 324	13 474	150	1,1	12 446	1 027
015961 Teak Oy	25	0	0	0	0	7 711	7 620	-91	-1,2	7 198	421
018291 Tri Matthias Ingmanin säätiö	252	0	0	0	13	7 996	8 110	114	1,4	7 967	143
017071 Turun aikuiskoulutussäätiö	84	0	0	0	0	6 953	6 848	-105	-1,5	5 789	1 059
011681 Turun ammattiopistosäätiö	256	0	0	0	23	9 390	9 415	25	0,3	8 663	752
019321 Turun konservatorion kann.r.y.	78	0	0	0	0	12 407	12 483	76	0,6	16 326	-3 842
016901 Turun kristill.opiston säätiö	154	0	0	0	4	8 525	8 658	132	1,6	9 078	-420
013611 Työtehoseura ry	262	0	0	0	8	8 977	8 878	-99	-1,1	9 529	-651
017271 Valtak.valm.-ja liikuntakeskus	71	0	0	0	0	13 324	13 474	150	1,1	14 125	-652
017301 Varalan Säätiö	44	0	0	0	0	13 324	13 474	150	1,1	11 143	2 330
016991 Ylitornion krist.kansanop.kann	49	0	0	0	19	12 356	12 296	-61	-0,5	11 365	931
016521 Öst.bott.Sv.Kr.f-högsk.sällsk.	37	0	0	0	0	10 238	10 325	87	0,9	9 592	733
1 Yksityinen	17 152	139	1 010	1 482	578	10 367	10 125	-242	-2,3	9 803	322

Koulutuksen järjestäjä	josta erit.koul.teht					Nykyinen yks.hinta	Uusi yks.hinta	Yks.hinta muutos	Yhinta muutos %	Kustann. 2002 /opisk.	Uusi yhinta -kust.02 /opisk.
	Kokonais opiskelija- määrä	vaikeimm. vam- maisat	enemm. palvel- saavat	eri- tyis- opetus	erit.opisk. +vamm. valm.&kunt.						
2 Valtio											
018812 Alavuden erityisammattikoulu	173	31	142	0	0	7 407	7 407	0	0	25 127	-17 721
011752 Arlainstituutti	201	19	99	71	0	7 407	7 407	0	0	27 183	-19 776
011722 AURA-instituutti	183	9	105	69	0	7 407	7 407	0	0	24 902	-17 495
018822 Kuhankosken erityisammattik.	152	45	100	7	0	7 407	7 407	0	0	23 852	-16 445
024552 Pelastusopisto	202	0	0	0	0	7 407	7 407	0	0	0	7 407
018802 Perttulan erityisammattikoulu	182	28	139	15	0	7 407	7 407	0	0	27 839	-20 433
017722 Saamelaisalueen koulutuskeskus	127	0	0	0	0	7 407	7 407	0	0	24 078	-16 671
2 Valtio	1 220	132	585	162	0	7 407	7 407	0	0	25 658	-18 252
3 Kunta											
000613 Forssan kaupunginhallitus	40	0	0	0	0	5 167	5 033	-134	-2,6	6 390	-1 356
000753 Haminan kaupunginhallitus	658	0	0	0	53	6 071	6 084	13	0,2	0	6 084
000793 Harjavallan kaupunginhallitus	191	0	0	0	2	5 954	6 028	74	1,2	5 441	586
000913 Helsingin kaupunginhallitus	5 894	0	0	0	418	7 021	7 069	47	0,7	9 758	-2 689
001023 Huittisten kaupunginhallitus	514	0	0	0	34	7 142	7 156	15	0,2	6 750	407
001063 Hyvinkään kaupunginhallitus	1 391	0	0	0	49	6 286	6 294	8	0,1	5 551	743
001453 Ilmajoen kunnanhallitus	163	0	0	0	8	7 508	7 610	102	1,4	9 358	-1 748
001643 Jalasjärven kunnanhallitus	6	0	0	0	0	9 692	9 562	-130	-1,3	8 791	771
001673 Joensuun kaupunginhallitus	84	0	0	0	0	8 717	8 786	69	0,8	8 122	664
002023 Kaarinan kaupunginhallitus	325	0	0	0	11	6 081	6 221	140	2,3	5 982	239
002053 Kajaanin kaupunginhallitus	1 957	0	0	0	215	7 335	7 414	79	1,1	7 056	358
003203 Kemijärven kaupunginhallitus	363	0	0	0	21	8 425	8 428	3	0	7 682	746
002803 Korsnäs kommunstyrelse	8	0	0	0	0	6 461	6 375	-86	-1,3	6 004	370
002853 Kotkan kaupunginhallitus	1 511	0	0	0	48	6 644	6 585	-59	-0,9	6 370	215
002903 Kuhmon kaupunginhallitus	112	0	0	0	15	7 999	8 052	53	0,7	8 404	-352
003053 Kuusamon kaupunginhallitus	500	0	0	0	42	6 608	6 573	-36	-0,5	6 280	292
005033 Mynämäen kunnanhallitus	200	0	0	0	0	7 258	7 313	55	0,8	9 699	-2 385
005313 Nakkilan kunnanhallitus	206	0	0	0	21	7 938	8 096	158	2	7 737	359
005363 Nokian kaupunginhallitus	258	0	0	0	21	7 616	7 585	-30	-0,4	7 888	-303
005643 Oulun kaupunginhallitus	44	0	0	0	0	8 717	8 786	69	0,8	13 600	-4 814
005773 Paimion kaupunginhallitus	52	0	0	0	0	6 461	6 375	-86	-1,3	12 389	-6 015
005923 Petäjäveden kunnanhallitus	202	0	0	0	0	7 220	7 275	55	0,8	8 516	-1 241
006093 Porin kaupunginhallitus	2 552	0	0	0	204	7 065	7 092	27	0,4	6 974	118
006383 Porvoon kaupunginhallitus	105	0	0	0	0	7 655	7 713	58	0,8	8 082	-368
006803 Raison kaupunginhallitus	221	0	0	0	3	4 359	4 259	-99	-2,3	5 166	-907
006843 Rauman kaupunginhallitus	1 366	0	0	0	54	6 733	6 675	-57	-0,9	6 714	-38
006943 Riihimäen kaupunginhallitus	245	0	0	0	23	4 928	5 000	72	1,5	4 758	242

josta erit.koul.teht

Koulutuksen järjestäjä	Kokonais opiskelija- määrä	vaikeimm. vam- maisat	enemm. palvel. saavat	eri- tyis- opetus	erit.opisk. +vamm. valm.&kunt.	Nykyinen yks.hinta	Uusi yks.hinta	Yks.hinta muutos	Yhinta muutos %	Kustann. 2002 /opisk.	Uusi yhinta -kust.02 /opisk.
007343 Salon kaupunginhallitus	405	0	0	0	11	5 344	5 357	13	0,2	6 730	-1 373
007433 Seinäjoen kaupunginhallitus	30	0	0	0	0	6 437	6 298	-140	-2,2	5 660	637
007583 Sodankylän kunnanhallitus	272	0	0	0	16	9 147	9 108	-39	-0,4	9 564	-457
007773 Suomussalmen kunnanhallitus	210	0	0	0	8	6 814	6 794	-21	-0,3	7 499	-706
008373 Tampereen kaupunginhallitus	3 551	0	0	0	227	7 022	7 040	18	0,3	7 310	-270
008533 Turun kaupunginhallitus	3 710	0	0	0	301	6 523	6 525	2	0	6 909	-385
008953 Uudenkaupungin kaup.hallitus	557	0	0	0	64	6 593	6 613	20	0,3	6 014	599
009053 Vaasan kaupunginhallitus	2 105	0	0	0	112	6 381	6 354	-28	-0,4	5 987	366
000923 Vantaan kaupunginhallitus	1 973	0	0	0	109	7 508	7 503	-5	-0,1	8 909	-1 406
3 Kunta	31 981	0	0	0	2 090	6 866	6 881	15	0,2	7 490	-609
4 Kuntayhtymä											
031636 Espoon seudun koulutusky.	4 022	0	0	0	312	6 188	6 195	7	0,1	5 731	463
031746 Et.-Karjalan koulutuskuntayht.	3 183	0	0	0	298	6 722	6 772	50	0,7	6 008	764
031426 Et.-Savon koulutuksen kuntayht	2 095	0	0	0	267	7 507	7 618	111	1,5	7 727	-109
031646 EVTEK-kuntayhtymä	14	0	0	0	0	6 461	6 375	-86	-1,3	1 890	4 485
031726 Hämeen amm.korkeakoul.kuntayht	361	0	0	0	0	9 974	10 017	43	0,4	11 785	-1 767
031566 Hlinnan seud.koul.kuntayhtymä	1 917	0	0	0	305	6 868	7 020	152	2,2	6 265	756
031196 Härmänmaan amm.-instit.ky	630	0	0	0	83	6 809	6 866	57	0,8	6 660	206
031386 Itä-Savon amm.koul.kuntayhtymä	1 413	0	0	0	208	7 236	7 354	118	1,6	7 255	99
031326 Itä-Uudenmaan koul.kuntayhtymä	1 139	0	0	0	46	6 665	6 598	-67	-1	8 219	-1 621
031076 Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	4 324	0	0	0	255	6 716	6 711	-5	-0,1	6 490	221
031086 Jämsän seud.amm.koul.kuntayht.	1 157	0	0	0	65	8 378	8 439	61	0,7	8 516	-77
031806 Järvisseudun koul.kuntayhtymä	589	0	0	0	82	7 164	7 238	74	1	0	7 238
031106 Kalajokilaakson koulutus.ky	2 060	0	0	0	113	6 775	6 793	18	0,3	6 863	-71
031116 Kangasalan amm.oppil.kuntayht.	337	0	0	0	8	6 718	6 610	-108	-1,6	6 694	-84
052286 Kemi-Tornion amm.korkeak. ky	1 299	0	0	0	76	6 118	6 125	7	0,1	5 835	290
031136 K-Pohjanmaan koulutusyhtymä	2 469	0	0	0	161	7 236	7 293	56	0,8	7 415	-123
031146 K-Savon oppimiskesk.kuntayht.	594	0	0	0	65	7 060	7 135	75	1,1	7 647	-512
031156 K-Uudenmaan ammattikoulutusyht	3 089	0	0	0	216	6 938	6 965	26	0,4	6 693	272
031166 Koill.-Pohjanmaan amm.koul.ky	442	0	0	0	63	12 391	12 571	180	1,5	12 894	-323
031176 Kokemäenjokil. koulutus.ky.	710	0	0	0	108	7 538	7 610	72	1	7 562	48
052256 Kouvolan seudun kuntayhtymä	2 420	0	0	0	102	6 563	6 542	-20	-0,3	6 191	351
031416 Kurikan amm.oppil.kuntayhtymä	470	0	0	0	77	7 401	7 498	98	1,3	8 540	-1 041
031216 Loimaan amm.-instit.kuntayht.	1 114	0	0	0	64	6 852	6 875	23	0,3	5 514	1 361
031226 Loun.-Hämeen amm.koul.kuntayht	914	0	0	0	113	7 158	7 241	83	1,2	7 122	119

josta erit.koul.teht

Koulutuksen järjestäjä	Kokonais opiskelija- määrä	vaikeimm. vam- maisat	enemm. palvel. saavat	eri- tyis- opetus	erit.opisk. +vamm. valm.&kunt.	Nykyinen yks.hinta	Uusi yks.hinta	Yks.hinta muutos	Yhinta muutos %	Kustann. 2002 /opisk.	Uusi yhinta -kust.02 /opisk.
031236 Länsi-Lapin koulutuskuntayht.	1 303	0	0	0	105	7 925	7 974	49	0,6	7 542	432
031756 Länsi-Pirkanmaan koul.kuntayht	1 122	0	0	0	30	7 012	7 022	10	0,1	7 275	-253
031776 Länsi-Suomen aikuiskoulut.ky	88	0	0	0	0	6 459	6 367	-92	-1,4	6 706	-339
031206 Länsi-Uudenmaan ammattikoul.ky	1 735	0	0	0	260	6 879	7 002	123	1,8	7 087	-86
031256 Mäntän seudun amm.koul.kuntayh	536	0	0	0	103	6 777	6 950	172	2,5	6 559	391
031486 Optima samkommun	1 132	22	44	31	82	8 345	8 407	62	0,7	8 749	-341
031686 Oulun seudun amm.koul.kuntayht	5 181	0	0	0	328	6 862	6 877	15	0,2	6 508	368
031276 Pirkanmaan amm.koul.ky	1 478	0	0	0	142	7 061	7 076	15	0,2	8 022	-946
031286 P.-Karjalan koulutuskuntayht.	5 141	0	0	0	457	7 416	7 488	71	1	7 453	35
031456 Pohj.-Pirkanmaan koul.kuntayht	366	0	0	0	55	6 508	6 573	65	1	9 756	-3 183
031306 Pohj.-Satakunnan koul.kuntayht	492	0	0	0	58	6 950	6 976	26	0,4	6 940	36
031696 Päijät-Hämeen koulutuskonserni	4 843	0	0	0	348	6 985	7 011	26	0,4	6 767	244
031336 Raahen koulutuskuntayhtymä	906	0	0	0	53	7 168	7 207	39	0,5	6 995	212
031346 Raision amm.oppil.kuntayhtymä	758	0	0	0	104	6 909	6 973	64	0,9	6 983	-10
031366 Riihimäen seud.amm.oppil. ky	656	0	0	0	73	7 529	7 566	37	0,5	7 158	408
031666 Rovaniemen koulutuskuntayhtymä	2 665	0	0	0	203	7 629	7 647	18	0,2	7 550	97
031376 Salon seudun koulutusky.	1 034	0	0	0	142	7 627	7 718	91	1,2	7 200	517
031656 Sk. för utbild.i S-Österbotten	202	0	0	0	22	10 960	11 007	48	0,4	11 875	-868
031516 Sk. för yrk.utbild.i Ö-Nyland	385	0	0	0	0	7 308	7 230	-78	-1,1	6 567	664
031816 Savon koulutuskuntayhtymä	5 602	0	0	0	569	6 922	6 984	62	0,9	0	6 984
031716 Seinäjoen amm.kork.koul.op.ky	1 289	0	0	0	2	6 367	6 369	2	0	6 166	202
031396 Seinäjoen amm.oppil.kuntayht.	1 285	0	0	0	140	7 469	7 483	14	0,2	7 621	-138
031026 Siika-Pyhäjokial.koulutusky.	700	0	0	0	212	8 405	8 563	158	1,9	8 420	143
031406 Suomenselän koulutuskuntayht.	292	0	0	0	35	7 305	7 321	16	0,2	7 739	-418
031676 Suupohjan koulutuskuntayhtymä	663	0	0	0	16	6 687	6 651	-36	-0,5	6 859	-208
052276 Sv.Ö.-bott.förbund för utbild.	1 045	0	0	0	87	8 207	8 317	110	1,3	7 870	447
031446 Valkeakosken seud.amm.oppil.ky	913	0	0	0	61	6 138	6 138	0	0	6 099	39
031016 Vammalan seud.amm.koul.kuntayh	805	0	0	0	73	7 075	7 143	68	1	6 770	373
031766 Vars.-Suomen maaseutuoppil. ky	428	0	0	0	29	9 812	9 984	173	1,8	9 078	906
031466 Västra Nylands yrkesskola	278	0	0	0	47	7 375	7 472	97	1,3	10 066	-2 594
031476 Ylä-Savon amm.koul.kuntayhtymä	1 057	0	0	0	86	8 020	8 062	42	0,5	7 035	1 027
031506 Äänekosken amm.koul.kuntayhtym	1 398	0	0	0	54	6 911	6 882	-29	-0,4	6 805	77
031496 Åbolands Yrkesskola samkommun	202	0	0	0	18	8 774	8 761	-13	-0,2	9 432	-671
4 Kuntayhtymä	82 742	22	44	31	7 081	7 112	7 154	42	0,6	7 038	116
Raportti yhteensä	133 095	293	1 639	1 675	9 749	7 475	7 474	-2	0	7 661	-187

Eriävä mielipide erityisopetuksen rahoitustyöryhmän esitykseen

Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelmassa ennakoidaan ammatillisen erityisopetuksen määrän kasvavan 2000 opiskelijalla vuodesta 2004 vuoteen 2008 mennessä. Kasvusta suurin osa on ennakoitu tapahtuvan yleisissä ammatillisissa oppilaitoksissa. Monen ammatillisen erityisoppilaitoksen kohdalla on vallinnut viime vuosina tilanne, että opiskelijamäärät ovat kasvaneet vuosittain. Lisäksi vaikeavammaisten opiskelijoiden ja henkilökohtaiseen avustajaan oikeutettujen opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista on noussut. Opetustiloja täytyy pitää kunnossa ja kehittää vastaamaan vammaisten opiskelijoiden tarpeita. Varsinkin vaikeavammaisten koulutustilojen mitoitusarve ja varustetasovaatimukset ylittävät selvästi tavanomaiset standardit. Perustamishankkeiden rahoitukseen ei ole viime vuosina suunnattu valtion tulo- ja menoarviossa riittävästi varoja, jolloin ko. hankintoja on toteutettu lainarahalla.

Yksityisten säätiöiden ja yhdistysten ylläpitämät ammatilliset erityisoppilaitokset ovat viime vuosina määrätietoisesti ja tavoitteellisesti pyrkineet vastaamaan niihin vaatimuksiin ja tarpeisiin, joita vaikeavammaisten ja eniten tukea tarvitsevien henkilöiden kouluttamisen puolesta on esitetty niin opetusviranomaisten kuin vammaisjärjestöjen ja vammaisten omalta taholta. Yksikköhintoja laskettaessa ei huomioida, L635/98 23 § mukaan kaikkia koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia, vaan ne jäävät koulutuksen järjestäjän menoksi. Ammatillisilla erityisoppilaitoksilla on myös lain mukaan kehittämis-, ohjaus- ja tukipalvelujen tuottamisen ja tarjoamisen velvoitteet. **Mikäli rahoitus vähenee, niin se johtaa toimintamahdollisuuksien ja oppimisympäristöjen huononemiseen.**

Eriäviä tukitoimia tarvitsevan opiskelijan opiskelumahdollisuudet ovat riippuvaisia niin kuljetuspalveluiden kuin henkilökohtaisen avustajapalveluiden saannista. Työryhmän esityksen mukaisesti nämä tulee kustantaa vammaispalvelulain perusteella ja tästä aiheutuvat kustannuksen kuntien tulee ottaa huomioon laatiessaan vuosittaista budjettia. Tämä lisää työtä ja aiheuttaa vaikeuksia sekä erityisopetusta järjestävälle oppilaitokselle ja eriarvoistaa opiskelijan mahdollisuuksia opiskeluun riippuen kotikunnan varallisuudesta.

Koulutuksen järjestäjien, joilla erityisenä tehtävänä on ammatillisen erityisopetuksen järjestäminen, nykyinen rahoitustaso tulee säilyttää vähintään ennallaan, jotta erityisoppilaitosten toiminta voisi jatkua laadukkaana ja kehittyä yhä paremmin yleisten ammatillisten oppilaitosten erityisopetusta tukeväksi.

Tämä eriävä mielipide on laadittu yhdessä yksityisten koulutuksen järjestäjien kanssa, joilla on erityisenä tehtävänä ammatillinen erityisopetus.

HENGITYSLIITTO HELI RY/
MERIKOSKEN AMMATILLINEN KOULUTUSKESKUS

Olavi Uitto
rehtori

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

Given i Helsingfors den 2004

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från undervisningsministeriet, *upphävs* i förordningen av den 6 november 1998 om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (806/1998) 8 § 1 mom. 7 punkten samt 4 och 5 mom., av dessa lagrum 8 § 1 mom. 7 punkten sådan den lyder i förordning 951/2001, samt *ändras* 9 § och 10 a § 2 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 9 § delvis ändrad i förordning 1395/2001 och 10 a § 2 mom. i nämnda förordning 1395/2001, som följer:

9 §

Priser per enhet för specialundervisning

I undervisning och handledning i tränings- och rehabiliteringssyfte enligt 3 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning samt i specialundervisning enligt 20 § i nämnda lag höjs det enligt 20 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och 8 § i denna förordning beräknade priset per studerande som följer:

1) i fråga om studerande som på grund av svårt handikapp eller sjukdom är i behov av fortgående stöd och hjälp och som enligt en för den studerande utformad individuell plan för hur undervisningen skall ordnas i stor utsträckning får individuella särskilda undervisnings- eller elevvårdstjänster som krävs för studierna, med ett belopp som fås genom att det med stöd av 16 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bestämda genomsnittliga priset per enhet för yrkesutbildning multipliceras med talet 4,5.

2) i fråga om studerande som på grund av handikapp, sjukdom eller annan jämförbar orsak är i behov av fortgående stöd eller hjälp och som enligt en för den studerande utformad individuell plan för hur undervisningen skall ordnas får särskilda undervisnings- eller elevvårdstjänster som krävs för studierna, med ett belopp som fås genom att det ovan nämnda genomsnittliga priset per enhet för yrkesutbildning multipliceras med talet 1,5,

3) i fråga om andra än i 1 och 2 punkten avsedda studerande i specialundervisningen som får särskilda undervisnings- eller elevvårdstjänster enligt en individuell plan för hur undervisningen skall ordnas, med ett belopp som fås genom att det ovan nämnda genomsnittliga priset per enhet för yrkesutbildning multipliceras med talet 0,6.

Om utbildningsanordnaren har till särskild utbildningsuppgift att sörja för att specialundervisning ordnas, skall förhöjningen av priset per enhet enligt 1 mom. räknas så att det genomsnittliga priset per enhet i fråga om studerande enligt 1 mom. 1 punkten multipliceras med talet 5,4, i fråga om studerande enligt 2 punkten med talet 2,4 och i fråga om studerande enligt 3 punkten med talet 1,5.

I läroavtalsutbildning som ordnas i form av specialundervisning höjs det pris per enhet för läroavtalsutbildning som avses i 19 § 7 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet på det sätt som föreskrivs i 1 mom. 3 punkten.

10 a §

Priserna per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning

Priset per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning höjs i fråga om studerande som får särskilda undervisnings- och elevvårdstjänster på grund av handikapp, sjukdom eller jämförbar orsak som gäller den studerande. Förhöjningen bestäms på det sätt som föreskrivs i 9 § 1 mom. 3 punkten.

Denna förordning träder i kraft den 200 .

Åtgärder som verkställigheten av denna förordning förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Helsingfors den 200

Undervisningsminister
Föredragande

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-442-793-1

ISSN 1458-8102

Julkaisumyynti:

Yliopistopaino

PL 4 (Vuorikatu 3)

00014 Helsingin Yliopisto

puhelin (09) 7010 2363

faksi (09) 7010 2374

books@yopaino.helsinki.fi

www.yliopistopaino.helsinki.fi